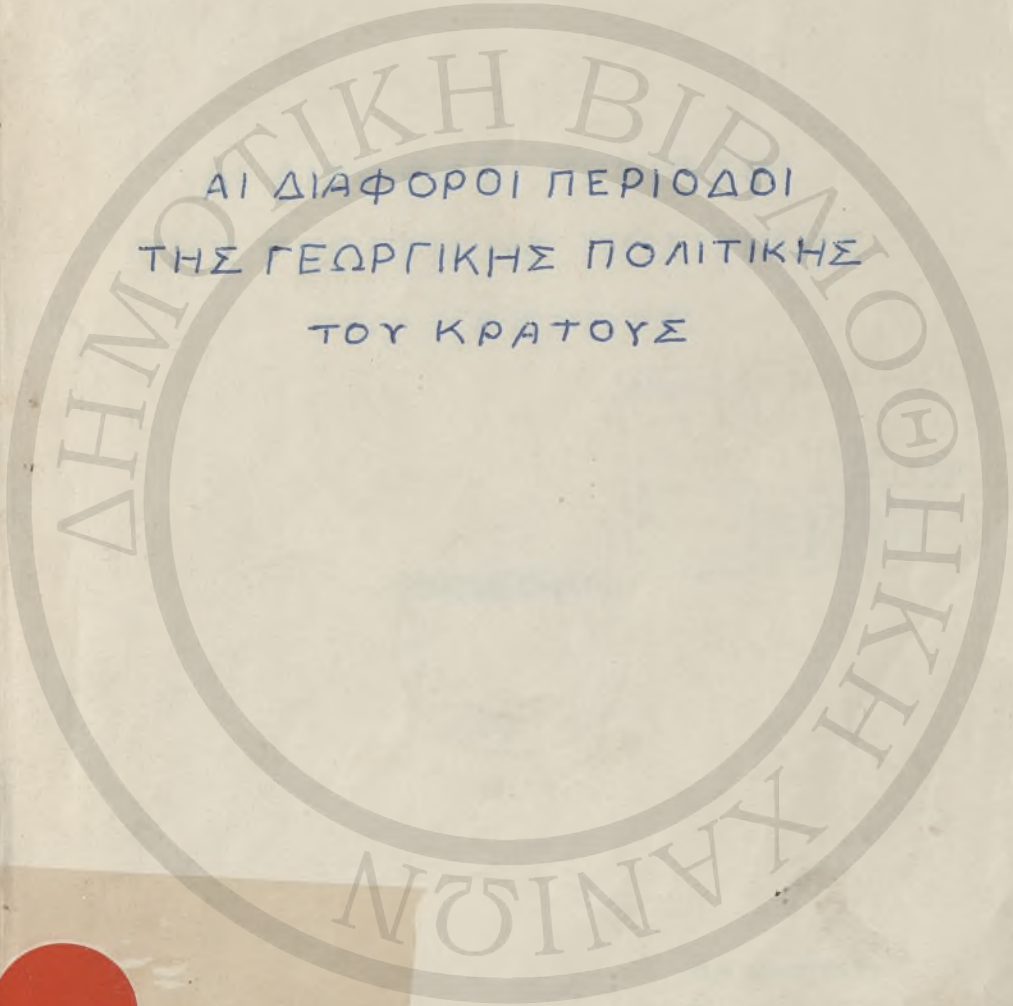

630-1
ΦΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΦΟΥΜΗ

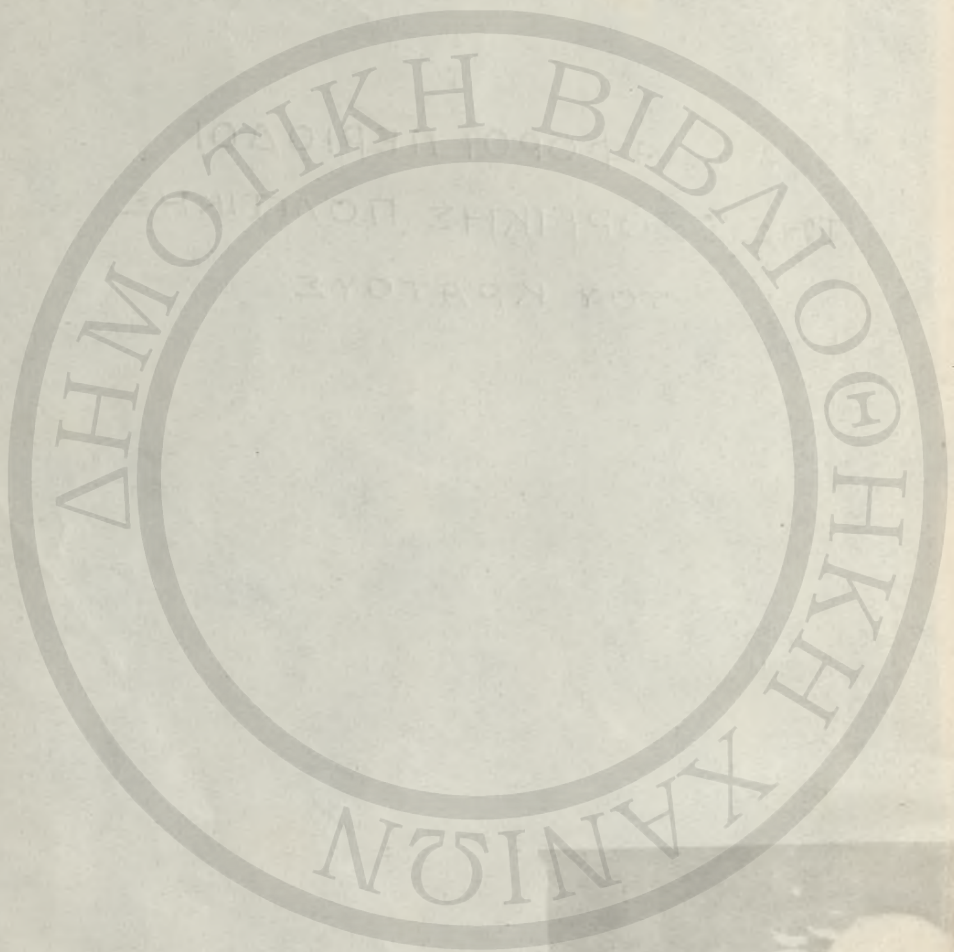
ΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ
ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

630.1
ΦΟΥ

407

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ

54

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΦΟΥΜΗ

ΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ
ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ
Αρ. αρθ. 4692
Χρονολ. Εισαγ. 6.3.1958
Είδος της Γνωστής Έκδοσης
Αριθ. 630 1/100

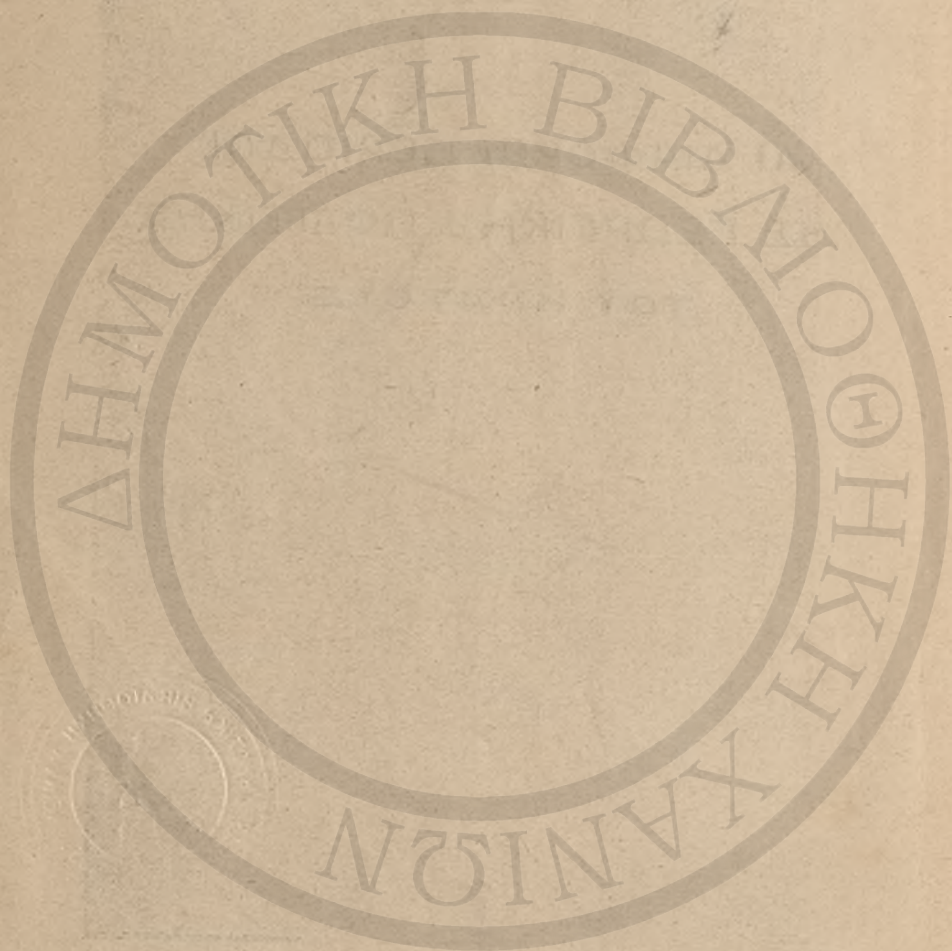

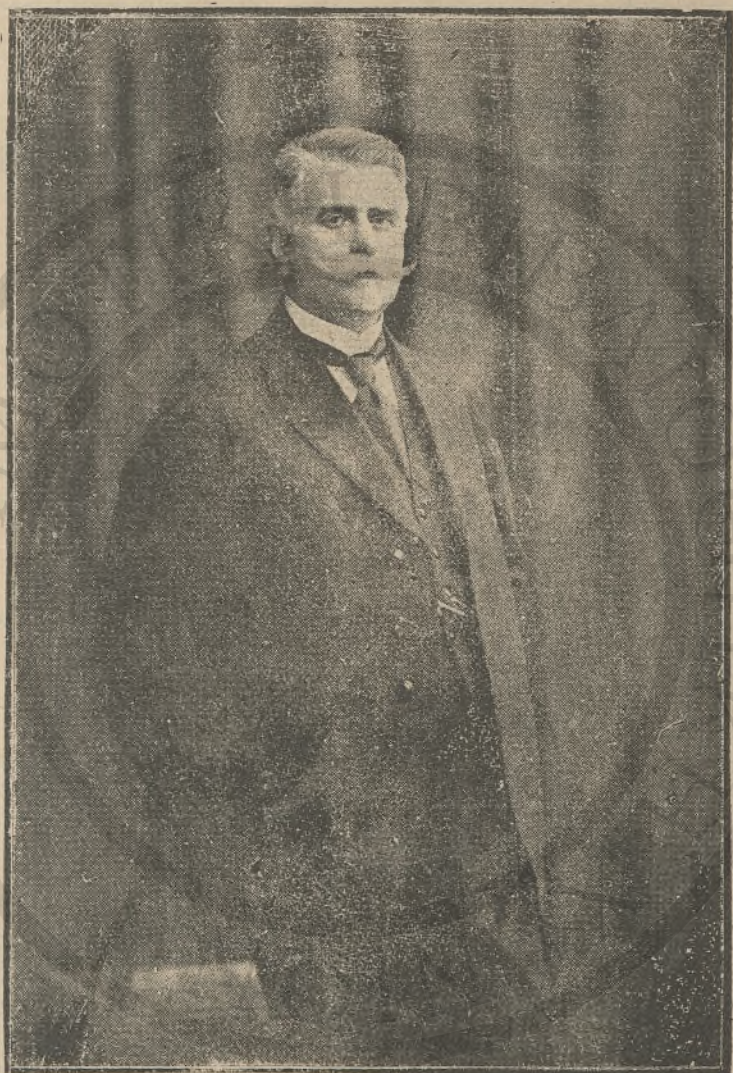
ΧΑΝΙΩΝ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΤΥΠΟΣ Ι. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΔΑΚΙ

1929

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΜΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΘΟΥΜΗΣ

ΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἡ ταχίστη ἀνάπτυξις τῆς Γεωργικῆς καὶ ἐν γένει Ἑθνικῆς παραγωγῆς. Τὸ νὰ ἐξοδεύωμεν ὡς Κράτος καὶ ὡς ἄτομα ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα ἐσοδεύομεν, αὐτὰ τὰ δύο εἶναι ἡ σωτηρία τῆς Χώρας.

Διὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἐπὶ τούτῳ, ἡ πρέπουσα μέθοδος πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει: Ποία ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη, ἐν πολλοῖς, ἡ ἐκ τοῦ πολέμου κατάστασις;

Ὁ πάντων πατὴρ πόλεμος καὶ αἱ, μετ' αὐτὸν, Ἑθνικαὶ περιπέτεια ἐγέννησαν κατάστασιν τῆς ὁποίας τὰ βαρύτερα ἀποτελέσματα ἐξακολουθοῦμεν ἐν πολλοῖς νὰ ὑφιστάμεθα. Τὸ Ἔθνος ἔχυσε ποταμοὺς αἱμάτων ὑπέστη κολοσσαίας καταστροφάς, ἔπαθε μείωσιν τοῦ φρονήματός του ἐκ τῆς μετὰ τόσους θριάμβους τελικῆς ἥττης. Πολιτικὰ ζητήματα ἐγεννήθησαν ὡς καὶ τὸ ἀπειλήσαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ κράτους προσφυγικὸν ζήτημα. Κυβερνητικὴ ἀναρχία καὶ ἀστάθεια, ἀλλεπάλληλοι μεταβολαὶ ἀλληλοσυγκρουομένων συστημάτων, πολυνομία καὶ ἀντινομία ἐπηκολούθησαν. Ἡ δήμευσις, ὑπὸ διαφόρους μεθόδους καὶ νομοθετικὰ διατάγματα, τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας καὶ καταπάτησις τῆς ἱερᾶς ἀρχῆς τῆς ἰδιοκτησίας ἐκλόνησαν, ἐπιζημίως, τὸ κοινωνικὸν καθεστὸς. Τὰ ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν καταχρήσεων καὶ τῆς ἀχαλινάντου σπατάλης ἀνισοζύγια τῶν προϋπολογισμῶν ἐπληροῦντο ἢ ἐμειοῦντο διὰ φόρων ἐπαχθεστάτων ἀνίσων καὶ ἀντεπιστημονικῶν, δι' ἀναγκαστικῶν δανείων δι' ἐντόκων γραμματίων. Τὰ ποσὰ πάντων τούτων ἀνήλθον εἰς πολλὰ δισεκατομμύρια καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζίης ἀποσπώμενα, ἐπὶ κινδύνῳ κλονισμοῦ τῆς στερεότητος τοῦ Ἑθνικοῦ τούτου ἰδρύματος, δάνεια, ἐκαλύπτοντο δι' ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας πληθωρικοῦ χαρτονομίσματος. Πάντα ταῦτα ἐφυγάδευσαν τὰ ἐντόπια κινητὰ κεφάλαια ἀναγκάισαν δὲ τὴν εἰσροήν τῶν ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ἄλλων χωρῶν ἀφθόνων Ἑλληνικῶν κεφαλαίων δι' ὧν ἐμειοῦτο πρότερον τὸ ἐμπορικὸν ἀνισοζύγιον τῆς χώρας. Αἱ μετὰ τὰς πρώτας ἐπαναστατικὰς Κυβερνήσεις ἀποπειρώμεναι νὰ κυβερνήσουν κοινοβουλευτικῶς κυβερνήσεις καὶ νὰ ἀρχίσουν τὸ ἔργον τῆς ἀνορθώσεως διεδέχοντο ταχέως, ἢ μία τὴν ἄλλην ὑφιστάμεναι τὴν ἐπίδρασιν τῶν λεγομένων στρατιωτικῶν παραγόντων. Καὶ αὐτὸς ὁ κ. Βενιζέλος κληθεὶς, διὰ μεγάλης πλειοψηφίας νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο περιήλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποχωρήσῃ ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης καταστάσεως

Ἐκ τούτων πάντων προέκυψε σημαντικωτάτη μείωσις τῆς ἀξίας τοῦ Ἐθνικοῦ νομίσματος, αὐξησις τοῦ τόκου μέχρι καὶ πέραν ἐνίοτε τοῦ 40ο), αἰσχροκέρδεια, ἀκρίβεια τοῦ βίου καὶ, ἐκ ταύτης, ἀναπόφευκτος ἀθλιότης καὶ πενία. Ταῦτα ματαίως ἀπεπειράθησαν νὰ μειώσωσι παράλογοι καὶ ἀντιοικονομικαὶ διατιμῆσεις, ἀπνηεῖς καταδιώξεις ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα, ἀπαγορεύσεις τῆς, ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, μεταφορᾶς γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων καὶ ἐξζωγῆς αὐτῶν, καὶ πολλὰ ἄλλα ἄστοχα μέτρα. — Ἐκ τούτων προῆλθεν ἀποθάρρυνσις τῶν παραγωγῶν μέχρι τοῦ σημείου νὰ παύσουν παράγοντες καὶ νὰ εἰσρέουν εἰς τὰς πόλεις ἔπιδιώκοντες παρασιτικὰ ἐπαγγέλματα. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κακὸν συντέλεσε καὶ ἡ ἐγκατάστασις εἰς τὰς πόλεις χιλιάδων προσφύγων, πρῶν στρατιωτῶν χωροφυλάκων, καὶ ἀναπήρων πολέμου. Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς παραγωγῆς ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐκρίζωνονται, κατὰ ἑκατομμύρια, πολύτιμα καρποφόρα δένδρα, ὡς π.χ. ἔλαια καὶ νὰ μεταποιοῦνται εἰς κάρβουνα. Ἡ παραγωγή, ἀντὶ νὰ αὐξηθῆ, ἔμεινε ἢ ἐμμενε στάσιμος, ἐν πολλοῖς. Ὅλα τὰ κακὰ ταῦτα, ἡ μεταπολεμικὴ δίψα τοῦ εὐκόλου πλουτισμοῦ καὶ ὁ σχηματισμὸς μεγάλων περιουσιῶν ἐξ ἀθεμίτων μέσων, ἐδημιούργησαν κοινωνικὴν ἀνισότητα καὶ ἔκλυον τῶν ἡθῶν καὶ σπατάλην. Παράδοξον φαινόμενον ἀλλ' ἀληθέστατον. Ἡ μεγάλη οἰκονομικὴ κρίσις συνεδέθη μὲ μεγίστην σπατάλην καὶ εἰς αὐτὰς τὰς κατωτέρας τάξεις. — Διὰ τὶ νὰ μὴ γλητίσωμεν τὴν ἀγγλικὴν λίραν ἰσοδυναμοῦσιν μὲ 500 χαρτίνους δραχμὰς, ἀφ' οὗ αὔριον αὕτη θὰ ἰσοδυναμῆ μόνον μὲ 300 καὶ μεθ' αὔριον μὲ μόνον 150 τοιαύτας; Διατὶ νὰ μὴ ἀπολαύσωμεν, ἀφ' οὗ, πέραν τούτου, τίποτε δὲν ὑπάρχει; ἄς φάγωμεν καὶ ἄς πλώμεν ἀφ' οὗ αὔριον, οὕτως ἢ ἄλλως, θὰ πεινώμεν ἢ προόρωμεν, ἕνεκα τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐκ τούτου συνεπειῶν, θὰ ἀποθάνωμεν. — Εἰς τὸ χρηματιστήριον ὠργίαζεν ἡ, διὰ παντὸς τρόπου αἰσχροκερδῆς κυβερνῆσα τοῦ συναλλαγματος, ἡ τοσαύτας καταστροφὰς ἐπενεγκοῦσα εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰς διὰ κόπων καὶ μόχθων ἐπιτευχθεῖσας λαϊκὰς ἀποταμείψεις καὶ τὴν ἐν γένει, ἔθνικὴν οἰκονομίαν. — Ἡ δίψα τοῦ εὐκόλου πλουτισμοῦ κατέλαβε καὶ τὰς κυβερνώσας τάξεις καὶ τὰ ὄργανα αὐτῶν, τοὺς ὑπαλλήλους Τραπεζῶν καὶ ἄλλων νομικῶν προσώπων δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Μετὰ βαρυθυμίας καὶ ἀπογνώσεως ἐπληροφορεῖτο, καθ' ἑκάστην, ἡ κοινὴ γνώμη, ἀποκαλύψεις καὶ ἀνακαλύψεις καταχρήσεων, ἀποδράσεις, συλλήψεις, καταδικαί, ἀθιώσεις καὶ αὐτοκτονίας καταχραστῶν.

Β'. Ἡ Στρατοκρατικὴ Δικτατορία

Ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης καταστάσεως, εὐνοϊκῆς διὰ τολμήματα, ὠρθώθη καὶ ἐνεκαθιδρύθη ἡ στρατοκρατικὴ δικτατορία, ἐπαγγελθεῖσα ἀνόρθωσιν καὶ καταστολὴν τῶν καταχρήσεων. — Μάταιος ἐπαγγελία, ματαία ἐλπίς διὰ τοὺς ἐλπίσαντας ἐπ' αὐτήν. — Ἡ κατάστασις, οὐ μόνον δὲν ἐκαλλιτέρευσεν ἀλλ' ἐφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον. — Παρέστημεν πρὸ τοῦ ἀποκαρδιωτικοῦ θεάματος τῆς, δι' ἀναδρομικῶν νόμων, κρεμάλας μικροκαταχραστῶν, χάριν ἐντυπώσεων, ἐν ᾧ τινὰ τῶν ὀργάνων τοῦ δι-

καταρκοῦ συγκροτήματος κατηγοροῦνται, ἤδη, δι', ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλητέρας καταχρήσεις, αἰσχροκερδεῖς συμβάσεις ζημιούσας τὸ δημόσιον πολλὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων καὶ διὰ διασπαθίσεις τοῦ Δημοσίου πλοῦτου. — Ἡ Θεὰ Θέμις ὑπέστη δεινὴν μείωσιν τοῦ γοήτρου αὐτῆς αἱ δὲ πύλαι τοῦ Ναοῦ αὐτῆς ἐκλείσθησαν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἕνεκα τῆς ἐπιβολῆς ἑξωφρενικῶν δικαστικῶν ἐξόδων, τελῶν χαρτοσήμου καὶ λοιπῶν δικαιωμάτων ἐν οἷς καὶ ὑπερβολικῶν, ἐν τισιν, δικηγορικῶν δικαιωμάτων. Τὰ αὐτὰ ὑπερβολικὰ τέλη χαρτοσήμου, ὁ δημοτικὸς νόμος περὶ φόρου, δῆθεν, ὑπερτιμήματος, ὁ ἐξίσων τὴν χρυσὴν δραχμὴν τοῦ ἀγορασθέντος πρὸ μακροῦ χρόνου ἀκινήτου, πρὸς τὴν χαρτίνην τῆς νῦν πωλήσεως αὐτοῦ, ἐνέκρωσαν, ἐν γένει, τὰς συναλλαγὰς, ἐμείωσαν τὰς μεταβιβάσεις τῶν ἀκινήτων, ἐξωκοίωσαν εἰς ἀνευλικρινεῖς δηλώσεις καὶ εἰκονικὰς συναλλαγὰς τοὺς πολίτας, κατέστρεψαν, οὕτω, τὴν ὑγιᾶ φορολογικὴν συνείδησιν τοῦ πολίτου καὶ ἐζημίωσαν καὶ αὐτὸ τὸ δημόσιον πολλαπλασίως ἀπ' ὅσα διὰ τῶν ἀδίκων τούτων μέτρων θὰ ἀπελάμβανε. — Ἐὰν εἰς πάντα ταῦτα προσθέσωμεν τὴν ἐκ τούτων ἀναλόφρευκτον πενίαν καὶ ἀθλιότητα, τὸν ἀπορφανισμόν, ἐκ τοῦ πολέμου, πλείστων οἰκογενειῶν ἀπὸ τῶν προστατῶν αὐτῶν, τὴν κοινωνικὴν ἀνισότητα ἣτις ἐγεννήθη μεταξὺ τῶν πενομένων τούτων οἰκογενειῶν καὶ τῶν, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου πλουτισάντων ἐπιτηδείων, τὰ ἐκ τῆς Ἐθνικῆς διαιρέσεως προκύψαντα δεινὰ καὶ φοβερὰ μίση, καὶ τὴν ἐκ τῆς δεινῆς ἥτις ἀπογοήτευσιν, θέλομεν κατανοήσει, πληρέστερόν τὴν, συνιρέχοντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ παγκοσμίου μεταπολεμικοῦ πνεύματος, διάσεις τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς Πατρίδος, τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογενείας, τῆς ιδιοκτησίας, καὶ πάσης ἐν γένει ἠθικῆς ἀξίας. — Ἄμεσος συνέπεια παντῶν τούτων κατ' ἀλληλεπίδρασιν, εἶναι ἡ παρατηρουμένη νῦν ἔκλυσις τῶν ἠθῶν καὶ ἡ καλπάζουσα κοινωνικὴ ἀποσύνθεσις. Ἡ δημοσία ἀσφάλεια καὶ ἡ ἀγροσφάλεια ὑπέστησαν δεινὸν κλονισμόν, ἡ ληστεία ἤγειρε θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν, ὑπαγορεύσασα τὸν νόμον αὐτῆς εἰς ὀλοκλήρους Ἐπαρχίας καὶ διαμερίσματα. Τὸ φᾶσμα τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ κράτους ἤρχισε νὰ παρίσταται ἀπειλητικόν. — Τὸ μέγιστον πρόβλημα τῆς πλήρους καὶ ὀριστικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, τὸ ὄγδοον τοῦτο θαῦμα βεβαίως ἐπροχώρησε πολὺ, ἀλλὰ δὲν ἐλύθη ἀκόμη, ὀλοκληρωτικῶς. Διὰ τὴν ἐπιτύχουσαν σοβαρὰς οἰκονομίας θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχουσαν καλὰς γεωτικὰς σχέσεις μετ' τὴν Ἰταλίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Βουλγαρίαν, Τουρκίαν καὶ Ἀλβανίαν. — Μυρία ἄλλα ζητήματα συντάξεων καὶ ἀποζημιώσεων ἐκκρεμοῦν. Ἡ ἔλνοσσία ἡ φθίσις, τὰ ἀφροδίσια καὶ τόσαι ἄλλαι νόσοι, νὰ καταπολεμηθοῦν ὡς καὶ ὁ ἀλκολισμός καὶ ἄλλα κακὰ.

Γ'. Ἐπιβολὴ νέων φορολογικῶν βαρῶν.

Ἀκρίθεια τοῦ βίου. Κομμουνισμός.

Διὰ τὴν ἰσοσκελίση ὁ προὔπολογισμὸς ἀπόρροια τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο ἡ σταθεροποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ νομίματος ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθοῦν νέοι βαρῦτατοι φόροι, ἄμεσος συνέπεια τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἡ αἴτησις τῆς

ἀκριβείας τοῦ βίου. Ἡ ἐπιβολὴ τῶν φόρων τούτων καὶ ἡ ἐπακολουθή-
 σασα ἐπίτευξις τοῦ ἰσοζυγίου, ἀπέφερε τὸ μέγα ἀγαθὸν τῆς σταθεροποιή-
 σεως τοῦ νομίσματος, ἐπέτρεψε δὲ καὶ τὴν συναψιν τῶν δανείων καὶ συμ-
 βάσεων τῆς σταθεροποιήσεως, τῆς ἐξωφλήσεως τῶν χρεωστικῶν ὑπολοί-
 πων τῶν ληξασῶν χρήσεων, τῆς προαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστά-
 σεως τῶν προσφύγων, τῆς οδοποιΐας καὶ τῶν παραγωγικῶν ἔργων, ἰδίᾳ
 δὲ τῶν ὑδραυλικῶν καὶ ἀποξηραντικῶν ἔργων τῆς Μακεδονίας καὶ Θρά-
 κης διὰ τῶν ὁποίων 1,500,000, περίπου, στρέμματα εὐφοροτάτων
 γαιῶν θὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν, θὰ ἐπιφέρωσι τὴν σιτάκρι-
 αν τῆς χώρας καὶ τὴν ἐπάρκειαν αὐτῆς εἰς πολλὰ ἄλλα εἶδη.— Καὶ ἡ μὲν
 σταθεροποίησις τῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς εἶναι μέγα ἀγαθὸν ἀλλ' ἀφανές,
 διότι ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀγαθοῦ τούτου τὰ πλείονα εἶναι ἀρνη-
 τικὰ ἢτοι ἀποτροπὴ ἀπὸ τὰς ἐκ τῆς ἀσταθείας τοῦ νομίσματος, ζημίας.—
 Τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν βραδέως καὶ μετὰ πάροdon
 ἱκανοῦ χρόνου θὰ ἐπέλθουν ἐνῶ ἡ ἐκ τῆς προσθήκης τῆς βαρείας φο-
 ρολογίας ζημία, ἢτις ἡ ἀκρίβεια τοῦ βίου εἶναι ἄμεσος καὶ καταθλιπτικὴ
 ὡς καταστήσασα τὸν βίον δυσκολώτερον. Τὸ νοσηρὸν τοῦτο περιβάλλον
 κατέστη πρόσφορον εἰς παραπλάνησιν, μικρᾶς, εὐτυχῶς, μερίδος ἐκ τῶν
 πασχόντων κατοίκων, ὥστε νὰ εἰσακούσουν τὰς δολίους εἰσηγήσεις τοῦ
 ἔλλοχέοντος Κομμουνισμοῦ καὶ παραδοθῶσιν εἰς τὰς ἀποπνικτικὰς αὐ-
 τοῦ ἀγκάλας μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ κάμη τὴν ἐμφάνισίν του καὶ κομ-
 μουνιστικὸν κόμμα.

Δ'. Ἡ Σώτειρα ἀντίδρασις

Ἦτο, πλεόν, καιρὸς νὰ ἀναληφθῇ ὁ ὑπὲρ πάντων ἀγὼν. Εὐτυχῶς,
 κατὰ τὴν κρίσιν στιγμὴν, τὸ ἔθνος ἀπέδειξεν ὅτι διετήρει, ἀκόμη,
 μεγάλας ζωτικὰς δυνάμεις ὅπως ἀντιμετωπίσῃ νικηφόρος, τὴν κατάστα-
 σιν καὶ ἀλλάξῃ δρόμον. Τὸ δίλημμα ἐτίθητο μεταξύ ζωῆς καὶ θανάτου.—
 Ἡ θεραπεία πάντων τῶν ἄνω περιγραφέντων δεινῶν ἀπὸ ἐνός, πρωτί-
 στως ἐξηρηζάτο ὄρου.— Ἀπὸ τῆς ὀριστικῆς λύσεως τοῦ καθεστωτικοῦ
 ζητήματος καὶ τῆς πολιτικῆς ὁμαλότητος. Μόνον μετὰ τὴν λύσιν τῶν ζη-
 τημάτων τούτων ἦτο δυνατὴ ἡ ἐπίλυσις καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ζητημά-
 των. Τὴν πῶσιν τῆς στρατοκρατικῆς δικτατορίας συνεπηκολούθησεν,
 εὐτυχῶς, ἡ ἐπάνοδος, ὅπωςδῆποτε, πολιτικῆς ὁμαλότητος διὰ τοῦ σχημα-
 τισμοῦ τῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως, ἡ, διὰ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τὰς ἐκλογὰς, κυρωθεῖσα παγίωσις τοῦ Δημοκρατικοῦ
 πολιτεύματος καὶ ἡ, κατ' οὐσίαν, ἀναγνώρισις αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῆς μειοψη-
 φίας διὰ τῆς συμπαράξεως αὐτῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐν τῷ πλυσίῳ τοῦ
 καθεστῶτος τούτου, μεθ' ὅλας αὐτῆς τὰς τυπικὰς ἐπιφυλάξεις.— Ἐκτο-
 τε ἤρχισεν, ἀναμφισβητήτως, ἡ ἐξυγιάνισις, ἣτις ἐσυνεχίσθη καὶ ὑπὸ τῶν,
 διαδεξαμένων τὴν οἰκουμενικὴν, Κυβερνήσεων συνασπισμοῦ. Ταῦτα
 ἐπηκολούθησε τὸ, διὰ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Αὐγούστου 1929 Λαοψήφισμα.
 Τοῦτο κατ' οὐσίαν ἦτο νέα κύρωσις τοῦ Δημοκρατικοῦ Πολιτεύματος,
 ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀποφασιστικῶς ρίπτοντος λήθην εἰς τὸ πα-

ρελθόν, ἀφ' ἑτέρου, διὰ τούτου, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐκαλεῖτο κατὰ μοναδικὸν τρόπον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Βουλευτικῶν ἐκλογῶν, νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς τελικῆς ἐξυγιάνσεως τῆς ἀνορθώσεως καὶ τῆς μελλούσης εὐημερίας τῆς Χώρας. Ἄλλὰ τὸ ἔργον εἶναι βαρὺ. Εἰς τὴν κληρονομίαν ταύτην προσετέθησαν καὶ αἱ ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως νέαι πληγαί. Τοὺς σεισμὸς διεδέχθησαν τρομεραὶ ἐπιδημίαι. Ἄνομβροίαι, Λιβυκοὶ καύσωνες, πλημμύριαι, τρικυμίαι πρωτάκουστοι, κυκλώνες καὶ ἀντικυκλώνες, χιῶνες καὶ πάγοι ἐπέφεραν μεγάλας καταστροφάς εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μεγάλας ζημίας εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ναυτιλίαν μας. Ἡ ἀνεπαρκὴς στέγη τῶν προσφύγων καὶ τῶν ἐν γένει πτωχῶν, ἀνηρωπᾶν, ἐν πολλοῖς, ὑπὸ τῶν θυελλῶν καὶ πλημμυρῶν καὶ τὸ ζήτημα τῆς στέγης ἔτι μᾶλλον ὤξυνθη.

Τὰ τεκοχρεώλυτρα τῶν πολεμικῶν καὶ λοιπῶν συναφθέντων, ἐσχάτως χρεῶν θὰ ἀρχίσουν νὰ πληρῶνονται, ἐπιβαρύνοντα πλειώτερον τὸν Προϋπολογισμὸν.

Τὸ ἔργον τῆς ἀνορθώσεως

Ε. Παγίωσις τῆς Δημοσίας ἀσφαλείας καὶ ἀγρασφαλείας

Τὸ ἔργον τῆς ἀνορθώσεως ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν παγίωσιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας καὶ ἀγρασφαλείας. Ὡς ἀπαρχὴν τούτου, εὐχαρίστως σημειοῦμεν τὸ, βαρέως, κατενεχθὲν πλῆγμα κατὰ τῆς ληστείας. Ὑπολείπεται ἡ παγίωσις τῆς ἀσφαλείας καθ' ἅπασαν τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ τῆς ἀγρασφαλείας, ἥτις ἀκόμη, δὲν ἐπετεύχθη. Ἀμέσως, καὶ συγχρόνως ἔρχεται ἡ συμπλήρωσις καὶ αὔξησις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, καὶ ἡ τόνωσις τῆς Γεωργίας κτηνοτροφίας καὶ κτηματικῆς πίστεως διὰ παροχῆς μακροπροθέσμων πιστώσεων μὲ εὐθηνὸν τόκον, ἀδαπάνων ἢ ὀλιγοδαπάνων συμβολαίων, ἀπλῶν καὶ ἀπηλλαγμένων τῶν πολυπλόκων καὶ γραφειοκρατικῶν τύπων. Αἱ πιστώσεις αὗται εἶναι ὄρος ἀπαριτίτου οὗ μόνον τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐν λόγῳ τάξεων ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Κράτους.

Στ'. Οἰκονομία

Ἀπαιτοῦνται μεγάλαι οἰκονομίαι διὰ τε τὸ Κράτος καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Πλείσται καὶ διάφοροι εἶναι αἱ οἰκονομίαι αἵτινες δύνανται νὰ ἐπιτευχθοῦν εἰς τὰ Κρατικὰ ἔξοδα, πολλὰς τῶν ὁποίων ὑπέδειξαν ἐπὶ τούτῳ συσταθεῖσαι ἐπιτροπαί. Δὲν εἶναι ἔργον ἡμῶν νὰ τὰς ἀπαριθμήσωμεν μίαν πρὸς μίαν ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ συγκατηθῶμεν ἀπὸ τὸν πειρᾶ ἡμῶν νὰ μνημονεύσωμεν τὰς μεγάλας σπατάλας τοῦ Κράτους διὰ τὴν χριστικὴν χρησιμοποίησιν ἰδιωτικῶν κτιρίων χάριν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἐν ᾧ τὸ Κράτος ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τόσα κτίρια τοῦ Δημοσίου. Μέρος τῶν κτιρίων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος χρησιμοποιεῖται δι' Ὑπουργεῖα καὶ ἐν γένει δημόσια γραφεῖα. Διακεκριμένως ἐν ἐνεργείᾳ Βουλευτῆς ἀπεκάλυψεν, ἐσχάτως, ὅτι αἱ ἀνώτερα ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου τῆς ὕγεινῆς ἀπεπειρά-

θησαν, διὰ τῆς μεθόδου ἐκτελεστικῶν Διαταγμάτων, νὰ παραπλανήσουν τὸν Ὑπουργὸν ὅπως, ἄνευ νόμου, δημιουργήσῃ θέσεις καὶ μισθολόγια ὑπηρεσιῶν οὐ μόνον ἀχρήστων ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεστάτων ἀποδειχθῶν κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ αὐξήσουν τὰς δαπάνας τοῦ Ὑπουργείου τοῦτο-
 τολ ἀσκόπως, κατὰ δεκάδας ἑκατομμυρίων. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς Κρατικὰς οἰκονομίας πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐπίτευξις οἰκονομιῶν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον. Εἰς τοῦτο δύναται νὰ συντελέσῃ καὶ τὸ Κράτος διὰ τῆς ἐπιβολῆς βαρυτάτων φορολογιῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν πολυτελείας καὶ μέσων ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, ἀλλ' ὁ σπουδαιότερος τρόπος περιορισμοῦ τῆς σπατάλης καὶ τῆς περιστολῆς τῆς κοινωνικῆς ἀκολασίας, εἶναι ἡ ἀπαιτούμενη νὰ γεννηθῇ ἀντίδρασις, διὰ τῆς ὑπὸ τῶν ὄγιων ἀκόμη στοιχείων τῆς κοινωνίας, ἰδρύσεως σωματείων, λιτότητος καὶ καταναλώσεις προϊόντων ἐγχωρίου βιομηχανίας.

Σ'. Σύμφωνα φιλίας μετὰ τῶν γειτόνων Κρατῶν καὶ αἱ ἐκ τούτων μεγάλας οἰκονομίας

Ἄλλὰ τὰς μεγάλας καὶ ἀποτελεσματικὰς οἰκονομίας θὰ ἐπιφέρει ἡ πολιτικὴ, ἢν ἐπιτυχῶς, ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις προσπαθοῦσα νὰ ἐπιλύσῃ τὰ μετὰ τῶν γειτόνων κρατῶν ὑφιστάμενα ζητήματα καὶ νὰ συνάψῃ μετ' αὐτῶν σύμφωνα φιλίας καὶ ἀμοιβαίας ἀσφαλείας. Ἄνευ τούτων τὸ κλείσιμον τῶν δύο κρουσῶν ἐξ' ὧν διαρκῶς ἔρρεε καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη, ῥέουσα, ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ Ἔθνους, τῶν κρουσῶν, λέγω, τῶν Ὑπουργείων τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτευχθῇ. Οὔτε ἐπινόδος εἰς τὴν, ἐν καιρῷ εἰρήνης, δύναμιν τοῦ στρατοῦ οὔτε ἡ τροποποίησις τοῦ στρατολογικοῦ νόμου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σημαντικῆς ἐλαττώσεως τοῦ χρόνου τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς θητείας δι' οὐ μέρου χιλιάδες εὐσταλῶν νέων θὰ ἀποδίδονται, ταχύτερον, εἰς τὰ ἔργα τῶν καὶ σοβαρῶν θὰ ἐπιτυγχάνωνται οἰκονομίαι εἰς τὸν προϋπολογισμόν. Ἡ σύναψις συμφώνων φιλίας μετὰ τῶν γειτόνων Κρατῶν θὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν εἰς τὸ μέλλον περιστολὴν τῶν, διὰ τὰ ἐφόδια τοῦ πολέμου, παραγγελιῶν εἰς τὸ κατώτατον ὄριον, ὅπερ ἐπιβάλλει ἡ ἀμυνα τῆς χώρας. Μὲ τὰς καθημερινὰς, ἄλλως τε, ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις τελειωτέων μέσων ἐξοντώσεως τῶν πολεμίων, παραγγέλαι, ὑπὲρ τὸ μέτρον, τοιούτων ἐφοδίων, ἀπαιτοῦσαι παμμέγιστα ποσά, κατανατοῦν, μετ' ὀλίγον καὶ ἐνίστε πρὸς τῆς παραλαβῆς τῶν, ἀχρηστοὶ καὶ τὰ ἀγοραζόμενα μένουν ὡς παλαισιδηρικὰ. Ἀφίνω ὅτι τοιαῦτα παραγγέλαι συνεπάγονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀναποφεύκτους κατασχρήσεις καὶ καταδολιεύσεις τοῦ δημοσίου χρήματος. Τὸ σύμφωνον φιλίας ὑπεγράφη ἤδη μετὰ τὴν Ἰταλίαν, ἔστω καὶ μετὰ αἰμάσσουσιν κροδίαν ἔνεκεν, τῆς ἐθνικῶς, ἐκκρερότητος, τοῦ Δωδεκανησιακοῦ ζητήματος. Ἐπίσης ὑπεγράφη καὶ τὸ μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ὑπολείπεται τὸ μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ Ἀλβανίας. Διὰ τὸ μετὰ τῆς Τουρκίας θὰ εἶναι ἐν ἑκ τῶν θαυμάτων, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν περίφημον καὶ αἰώνιον Τουρκικὴν διπλωματίαν.

Η'. Ἐκπαιδευτικαὶ Μεταρρυθμίσεις

Ὅρθῶς ποιοῦσα ἡ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην ἀμέσου μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος. Πρέπει νὰ ἀνακοπῇ, ὀριστικῶς πλέον, τὸ ρεῦμα πρὸς τὴν ἡμιμάθειαν καὶ τὴν, διὰ τὸ μέλλον, παραγωγὴν θεατηρῶν καὶ κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν παρασίτων. (Ἴδε διὰ πλείονα πραγματείας Γ. Ἀναγνωστοπούλου ἐν Περιοδικῷ «ΕΡΜΗΣ» τεύχει 278 τοῦ 1927.) Σὺν τῇ πνευματικῇ μορφώσει πρέπει ἀφευκτῶς νὰ συμβαδίζῃ καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ θερησκευτικὴ μόρφωσις καὶ ἡ σωματικὴ ἀγωγή, αἵτινες ἤδη εἶναι πολὺ παραμελημένα. Τὰ πλείστα τῶν Γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων πρέπει νὰ μετατραποῦν, βαθμιαίως, εἰς πρακτικὰς Σχολὰς καὶ Γεωργικὰς τοιαύτας, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα πρὸ πάντων τῆς ἐν Κονίτῃ Ἀναγνωστοπουλείου Γεωργικῆς Σχολῆς, καὶ τῆς ἐν Μεσσαρᾷ Κρήτης τοιαύτης, ταχύτατα δὲ νὰ ἰδρυνθῇ καὶ λειτουργήσῃ ἡ διὰ τῆς διαθήκης τοῦ αἰσιδύμου Σιβιτανίδου καὶ τῆς κολοσσαίας αὐτοῦ περιουσίας, ὀρισθεῖσα Σιβιτανίδειος Σχολὴ Τεχνῶν, νὰ ἰδρυνθῶν δὲ καὶ ἐνισχυθῶν καὶ ἄλλαι τοιαῦται ὡς ἡ τῆς Κερκύρας καὶ Σπετσῶν.

Η''. Δικαιοσύνη

Ἄε πύλαι τῆς πολιτικῆς Δικαιοσύνης αἰ κλεισθεῖσαι εἰς τοὺς πτωχοὺς διὰ τῶν ἐξωφρενικῶν τελῶν χαρτοσήμου δικαστικῶν τελῶν καὶ λοιπῶν ἐξόδων πρέπει νὰ ἀνοιχθοῦν διὰ τῆς λογικῆς ἐλαττώσεως τούτων. — Ὅρθῶς ἡ Κυβέρνησις μελετᾷ τὴν ἀπλούστευσιν τῶν δικονομικῶν τύπων, τὴν ἰδρυσιν μονομελῶν Δικαστηρίων, τὴν εὐρυσιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν Εἰρηνοδικείων καὶ Πταισματοδικείων καὶ διὰ περιουσιῶν Εἰρηνοδικεῖα καὶ δικαστήρια τῶν ἀγορῆσιμων. Διὰ τῶν μέτρων τούτων θὰ κατορθωθῇ νὰ ἀπονέμεται ταχεῖα οὐσιαστικὴ καὶ οὐχ τυπικὴ δικαιοσύνη θὰ ἀποτραπῇ ἡ ζημία ἐκ τῆς ἀπωλείας ἑκατοντάδων χιλιάδων ἡμερομισθίων, τὰ ὅποια χάνονται, τώρα, ἐκ τῆς προσκλήσεως χιλιάδων διαδίκων καὶ μαρτύρων εἰς τὰς νῦν ἔδρας τῶν Δικαστηρίων διὰ τὴν ἐκδίκασιν μικροῦ λόγου ἀξίων καὶ, πολλάκις γελοίων διαφορῶν.

Θ'. Φοροτεχνικαὶ καὶ Φορολογικαὶ μεταρρυθμίσεις. Μέτρα πρὸς καταστολὴν τοῦ λαθρεμπορίου

Ἡ κυβέρνησις καὶ διὰ τὰ σπουδαῖα ταῦτα κεφάλαια ἀσχολεῖται. Πάνθομολογούμενον εἶναι ὅτι σπουδαῖα αὐξήσεις τῶν δημοσίων ἐσόδων θὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῆς φοροτεχνικῆς ὑπηρεσίας. — Ἡ ἐλαττωματικὴ αὐτῆς λειτουργία στοιχίζει πολλὰς δεκάδας ἂν μὴ ἑκατοντάδας ἀτομμυρίων εἰς τὸ δημόσιον καὶ γεννᾷ ἀνισότητα βαρῶν, πλὴν τούτου εἶναι μέγιστον ἐμπόδιον διὰ τὴν διαμόρφωσιν ὑγιεοῦς φορολογικῆς συνειδήσεως. Κατήντησε νὰ χαρακτηρίζωνται ὡς ἡλίθιοι, ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων, οἱ, ἐγκαίρως καὶ εὐσυνειδήτως, ἐκπληροῦντες τὰ φορολογικὰ αὐτῶν βάρη. Ἐπίσης λήψις δρακοντείων μέτρων κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου θὰ αὐξήσῃ, κατὰ πολὺν, τὰ δημόσια ἔσοδα. Δὲν ἐπῆλθεν, ἀκόμη ἡ εὐτυχὴς στιγμή τῆς ἐλαφρύνσεως τοῦ Λαοῦ ἀπὸ τῶν φορολογικῶν αὐτοῦ

υπερμέτρων βαρῶν, ἀλλ' ἡ βελτίωσις τινῶν ἐκ τῶν δημευτικῶν νόμων ὡς π. χ. τοῦ περὶ φόρου υπερτιμήματος καὶ ἄλλων τινῶν, κατέστη πρᾶγμα ἢ εἶναι ἐν τῷ προγράμματι τῆς Κυβερνήσεως ὡς καὶ ἡ κατανομή τῶν φορολογικῶν βαρῶν ἐπὶ τὸ δικαιώτερον. Καὶ πάντα μὲν τὰ ἀνωτέρω ὑποδεικνυόμενα ἢ ἐφαρμοζόμενα, ἤδη, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μέτρα εἶναι ἔμμεσοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀλλ' ἀπαραίτητοι συντελεσταὶ, ἀφ' ἑνὸς μὲν προόδου τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐξήσεως, ἄνευ νέων φορολογικῶν βαρῶν, τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ, ἐπομένως, προπαρασκευῆς τοῦ ἐδάφους πρὸς μείωσιν, ἐν τῷ μέλλοντι, τινῶν ἐκ τῶν ἀφορήτων φορολογικῶν βαρῶν. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὰ μέγιστα θέλει συντελέσει, εἰς τοῦτο εἶναι ἡ νῦν ἐπαγγελλομένη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κυρίως.

Γ'. Γεωργικὴ Πολιτικὴ

«Ἀρίστη πολιτεία ἡ Γεωργικὴ» ἔδογματίσεν ὁ μέγιστος τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος.

Μέγιστον εὐτύχημα εἶναι ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος ἀνεκήρυξε τὸ δόγμα ὅτι, ὡς βάσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως τῆς χώρας (κατὰ συνέθειαν δὲ καὶ τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῆς προαγωγῆς) θέτει τὴν Γεωργικὴν αὐτοῦ Πολιτικὴν. Ἀπόρροια τούτου εἶναι ἡ ὑποβολή, εἰς τὴν Βουλὴν, σειράς νομοθετημάτων πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας καὶ διὰ τούτου τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας. Παρακατιόντες θὰ ἐκ θέσφαται, ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς, τὰ πρακτικὰ ἐκεῖνα μέτρα τῶν ὁποίων, τριακονταετῆς καὶ λίαν ἐμπεριστατωμένη μελέτη καὶ πειραματικὴ ἐφαρμογή, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ἐν Κρήτῃ ἐπιτυχίαν. Πρῶτος ὁ αἰοίδιμος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» εἶχε κατανοήσει καὶ θέσει εἰς ἐφαρμογὴν, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ, τότε, δυνατοῦ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὅρος ὑπάρξεως τῆς ζωῆς χώρας Γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς ὡς ἡ Ἑλλὰς, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν δύο τούτων πλουτοπαραγωγικῶν κλάδων. Ἐν τούτοις ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1887 οὐδεμία, σχεδὸν ἐσημειώθη ἐπιστημονικὴ πρόοδος. Πᾶν ὅ, τι ἐπετεύχθη εἶναι ἔργον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας διὰ τῶν συνήθων πρωτόγων μέσων. Ὅλοι οἱ δημοσιολόγοι καὶ Οἰκονομολόγοι τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ἐν ὁμοφωνίᾳ διακηρύτουν τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πλουτοπαραγωγικῆς πρόδου τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀμερικανικῶν Κρατῶν. Ἡ ὑπὸ τοῦ βαρῶνους Λίπλιχ κατὰ τὸ 1840 ἀνακάλυψις Χημικῶν Λιπασμάτων ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας ἀνακαλύψεις τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος ὑπάρχουν πολλοὶ ἐπιστήμονες οἵτινες ἰσχυρίζονται ὅτι ἄνευ τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων αἱ ἄλλαι μεγάλαι ἐφευρέσεις τοῦ 19 αἰῶνος (σιδηροδρόμοι, τηλέγραφοι, ἀτμόπλοια κ.λ.π.) δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅσον ἀνεπτύχθησαν, διότι, ἄνευ τούτων, αἱ ἀπαραίτητοι πελατεῖαι τῶν θὰ ἦσαν λίαν περιορισμέναι. Ἡ Ἑλλὰς ὑπερβολικὰ καθυστέρησεν εἰς τὴν χρῆσιν Χημικῶν Λιπασμάτων, ἠγνόει δὲ ταῦτα μέχρι τοῦ 1910. Εἰς παλαιὰ δημοσιεύμα-

τα (1850—1860) οἱ ἀνεπτυγμένοι τῆς ἐποχῆς (Π. Χαλκίopoulos περὶ καταστάσεως τῆς Ἑλλ. Γεωργίας, σύγγραμμα βραβευθὲν εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦ κληροδοτήματος Κ. Δαοίου) συνεβούλευον τὴν μέθοδον τῆς διατροφῆς τῶν φυτῶν διὰ Λιπασμάτων. Καὶ ἀργότερα πολλοὶ ἐπιστήμονες καὶ Γεωπόνοι (Ἀναστάσιος Χρηστομάνος Π. Γεννάδιος καὶ ὄλοι οἱ ἀπ.) τοῦ 1885 καὶ ἐντεῦθεν γεωπόνοι καὶ ἰδίως οἱ ἀειμνητοὶ Ρωηνόλδος Δημητριάδης καὶ Σπ. Οἰκονομίδης) ἐνθέρμως συνέστησαν τὴν χρῆσιν Χημ. Λιπασμάτων. Ἀπὸ τοῦ 1888 ἤρχισαν νὰ ἰδρύνονται γεωργικὰ ἰδρύματα (Γεωργικαὶ Σχολαί, ὡς αἱ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Ἀϊδινίου Θεσσαλίας γεωργικοὶ σταθμοί, ἡ Βασιλικὴ Γεωργικὴ Ἑταιρία) ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν δὲν ἦτο οὐσιώδες διὰ τὴν διάδοσιν τῶν τελειωτέρων καὶ ἐντατιωτέρων μέσων καλλιέργειας καὶ τὴν, ἐν γένει, γεωργικὴν πρόοδον. Οὐδὲ γὰρ ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως ὑπουργείου Γεωργίας εἶχε καταστῆ αἰσθητὴ. Ἡ πρόοδος αὕτη ἔγινεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀεμν. Τρικούπη.

ΙΑ΄.

Δεύτερος Σταθμὸς Πρακτικῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς

Κατὰ τὸ 1899 ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη Κυβέρνησις τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Ταύτης τὸ ἐπιφανέστερον μέλος ἀπετέλει ὁ ἄνθρωπος Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος εἶχον δὲ καὶ ἐγὼ τὴν τιμὴν νὰ ἰδρῦσω τὰ Ἐπιχειρήματα Οἰκονομικῶν, Γεωργίας, Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ νὰ διευθύνω ταῦτα (1899—1901, 1909—1910). Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο 1) Ἐδημιουργήθη ἑνιαία Γεν. Διεύθυνσις τῆς Γεωργίας ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Πρωτάνεως τῶν Γεωπόνων Ἀριστείδου Μουράτογλου μὲ δύο περιφερειακὰς ἐπιθεωρήσεις. 2) Ἰδρύθησαν Γεωργικοὶ Σταθμοὶ καὶ Ἀγροκλήτια. 3) Εἰς τὸ ἐν Ἀγία Τριάδι Ἀκρωτηρίου ἰδρυθὲν Ἱεροδιδασκαλεῖον, τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐμπνευσμένου ἀρχιμανδρίτου Χρυσάνθου Τσεπέτη, ἐδιδάσκοντο Γεωργικὰ μαθήματα θεωρητικῶς, πρακτικῶς δὲ τὸ μάθημα τῆς παραγωγῆς, διὰ σπόρων, τοῦ φυτεύματος, κλαδεύματος, ἐνοφθαλμισμού καὶ κεντρίσματος τῶν δένδρων, ἡ σποροτροφία καὶ ἡ κηπουρικὴ δι' ἧς παρήγον, οἱ μαθηταί, τὰ διὰ τὴν Σχολὴν τῶν ἀναγκαιοῦντα λαχανικά. Τὰ αὐτὰ περίπου μαθήματα μετὰ τῆς Ὡδικῆς, Μουσικῆς καὶ Γυμναστικῆς ἐδιδάσκοντο καὶ οἱ μαθηταί τῶν ἀγροτικῶν δημοτ. Σχολείων τῆς Κρήτης ἕκαστον τῶν ὁποίων διετήρει τὸ ἀγροκλήπιόν του ἕξ οὐ ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀγροκηπίων τῆς Κυβερνήσεως δεκάδες χιλιάδων δένδρων μετεφυτεύθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Νῆσον καὶ ἠΐξησαν ἔκτοτε, ὑπάρχοντα καὶ τώρα, τὸν Ἑθνικὸν πλοῦτον. 4) Νόμος περὶ ὑποχρεωτικοῦ κλαδεύματος τῶν ἐλαιοδένδρων, αὐστηρῶς καὶ ἐπιτυχῶς ἐφαρμοσθεὶς ἔξωκοίως τοὺς κατοίκους εἰς τὸ κλάδευμα αὐτῶν τὸ ὁποῖον τείνει, ἤδη, νὰ γενικευθῆ, ἀνεὺ πλέον νομικῆς ὑποχρεώσεως. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων, διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐξυγίανσιν τοῦ ἐλαιοδένδρου καὶ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ. 5) Ὑπὸ τῶν Δημάρχων ἐφημερόζετο τὸ μέτρον τῆς ὑποχρεώσεως τῶν ἀγροζημιωτῶν νὰ φυτεύουν ὀρισμένον ἀριθμὸν δέν-

δρων, ιδίως ἐλαίων, εἰς ἐξαγόρασιν τοῦ, δι' ἀγροζημίας, ἐπιβλητέου προ-
 στίμου. Περιφέρειαι ἔλαι, ὡς π. χ. αἱ τοῦ κεφαλοχωρίου Στερονῶν Ἀ-
 κρωτηρίου, τέως ἄδενδροι, εἶνε ἤδη, κεκαλυμμένα ὑπὸ δεκάδων χιλιά-
 δων δένδρων ὧν τὸ φύτευμα, διὰ τοῦ συστήματος τούτου, ἐπέτυχεν ὁ
 ἀείμνηστος Δήμαρχος Ἀναγνώστης Καζᾶκος. 6) Πέντε καπνοκαλλιερ-
 γητὰ μετεκλήθησαν ἐκ Μακεδονίας, οἵτινες, διανεμηθέντες εἰς τοὺς ὅ-
 νομους τῆς Κρήτης καὶ σπειράντες καπνοσπορον διαφόρον ποιότητων
 ἐν οἷς καὶ Ἀβάνας, δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πατριώτου καὶ
 καπνεμπόρου ἐν Καβάλλα Ἰω. Κωνσταντινίδου, διένεμον δωρεὰν τὰ
 καπνοφύττανα καὶ ἐδίδασκον τὴν καπνοκαλλιέργειαν καὶ καπνοσυ-
 σκευὴν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κρήτης ἥτις ἀπεδείχθη λίαν πρόσφο-
 ρος διὰ καπνοκαλλιέργειαν. 7) Ἡ καλλιέργεια τῆς Σουλτανίνας ἦτο
 σχεδὸν ἀγνωστος καὶ πολὺ περιορισμένη. Ἡ κυβερνησις εἰσήγαγεν ἐξ
 Ἀτικῆς, ἑκατομύρια κλημάτων Σουλτανίνας ἅτινα διένειμε δωρεὰν
 ὡς καὶ τὴν πότισσάν δι' ἧς ἀπεξηραίνετο ἡ σταφίς, ἀντὶ τοῦ ἀπη-
 χαιωμένου καὶ ἀτελοῦς συστήματος τῆς ἀλυσίβας διὰ στάκτης ἔταξε
 δ' ἐπικεφαλῆς τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἀποξηράνσεως εἰδικὸν μετακλήθέντα
 ἐκ Σμύρνης. Ἀτέραντι Χέρσοι καὶ ἐλιογενεῖς τέως ἐκτάσεις καλύπτον-
 ται ἤδη ὑπὸ ἀμπελοφυτειῶν, ἐσπεροειδῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δέν-
 δρων. 8) Ὁργανώθησαν καὶ ἐξεπαιδεύθησαν περιοδεύοντα σώματα
 κλαδευτῶν καὶ κεντριστῶν ἀγρίων δένδρων ἅτινα περιορῶμενά τὰ
 χωρία ἐκλαίδευσαν καὶ ἐκέντριζον τὰ ἄγρια δένδρα ἐξημερωθέντων τοι-
 ουτοτρόπως ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀγρίων δένδρων. 9) Εἰσήχθησαν
 ἐξ Αἰγύπτου ἐπιβήτορες ἵπποι καθαροῦ Ἀραβικοῦ αἵματος, πρὸς ἀνα-
 νέωσιν τῆς φυλῆς τῶν ἵππων Μεσσαράς, οἵτινες κατήγοντο ἐκ τοῦ
 ἵππικοῦ τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ καὶ ἄορνες καὶ θήλεις ὄνοι ἐκ Κύπρου
 πρόβατα δὲ πολυτίμου μαλλίου ἐξ Ἀγκύρας. 10) Ἐπολεμήθησαν τελε-
 σφύτως διάφοροι φυτοπαθολογικαὶ νόσοι, ιδίως ὁ φλοιοτρήτης τῆς
 ἐλαίας ὁ περονόσπορος τῆς ἀμπέλου καὶ ἡ ἀκρίς. 11) Ἐφηρωώθησαν
 νόμοι καὶ διατάγματα περὶ τρυγντοῦ τῶν ἀμπέλων, περὶ συλλογῆς τῶν
 κερατίων, περὶ ἀποξηράνσεως τῆς σταφίδος κ.λ.π. 12) Ἀπηγορεύθη διὰ
 νόμον ἢ διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεῖα ἢ ἐκφυλίζουσα τοὺς Ἑλληνικοὺς
 νησιωτικοὺς πληθυσμοὺς καὶ στεροῦσα τὰς θαλάσσας τοῦ γόνου τῶν
 σπόγγων. Ἐκ τοῦ μέτρου τούτου ἐπλούτισαν τὰ Κρητικὰ παρῶλια ἀπὸ
 ἀφθονίαν σπόγγων. 13) Ἐγείνεν ἀπόπειρα ἰδρύσεως θηνείων, ματαιω-
 θεῖσα ὑπὸ ἐπιτηδείων καταδοκούντων νὰ ἐκμεταλλευνθῶσι ταῦτα. 14)
 Ἐγείνεν ἀπόπειρα ἰδρύσεως ἐν Ἡρακλείῳ μεγάλου οἰνοποιητικοῦ συν-
 εταιρισμοῦ πρὸς παρασκευὴν ἐνιαίου καὶ ὁμοιομόρφου τύπου οἴνων.
 Ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου ἐματαιώθη ἐκ τῆς πτώσεως τῆς πρώτης
 Κρητικῆς Κυβερνήσεως. 15) Διατάξεις αὐτηγαί περὶ προστασίας τῶν
 δασῶν ἀπὸ ἐμπρησίων καὶ πυρκαϊῶν ἐφηρωώθησαν ἀποτελεσματικῶς
 16] Ἐμελετήθη τὸ ζήτημα τοῦ τόπου τῆς εὐδοκίμησεως καὶ ἐφηρωώθη
 ὁ τρόπος πολλαπλασιασμοῦ τῆς καστανέας, χαρουπέας, ἀμυγδαλῆς,
 ἐσπεροειδῶν, βάλανιδέας, πιστακέας, ἀγλαδέας, μηλέας, καὶ ἐλαίας.—

17) Ἐγένοντο πειράματα παραγωγῆς κτηνοτροφικῶν χόρτων, καὶ οἰζῶν, ἔξ' ὧν ἠδικοζήμεν ἡ Μηδικὴ πόα ἣτις ἔχει ἤδη πολὺν διαδοθεὶ καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ τεύτλα. Ἐπίσης πειράματα παραγωγῆς βάμβακος καὶ σακχαροκαλάμου ὡς καὶ ὀρύζης (ἴδε ἐκθέσεις ἐπὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας Κρήτης ὑπὸ Ἰω. Μ. Φούμη διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας 1902) 18) Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότατον πάντων προήχθη ἡ γνῶσις τῆς χρησιμοποίησεως τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀγορᾶς τοιούτων ἀξίας ἑκατοντάδων χιλιάδων φράγγων καὶ τῆς διανομῆς αὐτῶν εἰς τοὺς Γεωργοὺς κάτω τῆς τιμῆς τοῦ κόστους μετὰ τῶν ἀναγκαιουσῶν ὀδηγιῶν περὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν (1909). Ἦδη ἡ Κρήτη, ὁμοῦ μετὰ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Κύπρου εἶναι ἐκ τῶν μεγαλητέρων καταναλωτῶν Λιπασμάτων. Ἄνω τῶν δέκα πέντε χιλιάδων τόννων καταναλίσκει ἡ Κρήτη ἑτησίως. Διὰ τούτου ἐπετεύχθη μέγιστος πολλαπλασιασμός τῆς Γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς. Ἀπόδειξις τῶν ἀποτελεσμάτων τὰ ὁποῖα ἐπέφεραν ἐν Κρήτῃ, εἰς βραχὺν, σχετικῶς, χρονικὸν διάστημα τὰ μέτρα ταῦτα, σὺν τῇ παγίώσει τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, εἶναι τὰ ἑξῆς στατιστικὰ δεδομένα, εἰλημμένα, ἐκ τῆς στατιστικῆς τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ ἑσωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Κρήτης, τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ὀργανωτῶν ἀποσταλέντων ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως τῇ αἰτήσεϊ μου, κατὰ τὸ ἔτος 1899, ἦτοι τῶν κ.κ. Grimaldi καὶ Vischi.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1900 ἦτο.

ἡ ἔξαγωγή ἀξίας φράγγων χρυσῶν	7,285,480
ἡ εἰσαγωγή	14,448,374

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1914

ἡ ἔξαγωγή ἀξίας φράγγων χρυσῶν	19,500,000
ἡ εἰσαγωγή	21,000,000

ἦτοι ἡ ἀύξησις τῆς παραγωγῆς μόνον τῶν ἔξαχθέντων προϊόντων τῆς γῆς εἰς διάστημα 14 ἐτῶν ὑπερέβη τὰ δώδεκα ἑκατομμύρια χρυσῶν φράγγων ἦτοι χαρτίνους δραχμὰς 180,000,000. Ἡ σημερινὴ ἔξαγωγή καὶ εἰσαγωγή θὰ εἶναι ἰκανῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἀυστηρῶς ὑπηρεσίαν στατιστικῆς σήμερον δὲν ἔχομεν. Ἡ ἀφομοίωσις μετὰ τοῦ λοιποῦ Κράτους κατήργησεν, ἀσφόργως, καὶ ταύτην ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας χρησίμους ὑπηρεσίας. Μεγάλῃ πρόοδος καὶ ἐν Κύπρῳ ὑπὸ τοῦ; Ἑλληνας Γεωπόνου; Γενάδιου καὶ Ι. Φούμη.

ΙΒ'. Γ'. Σταθμὸς Γεωργικῆς Πολιτικῆς

Ὡς τρίτος σταθμὸς τοιαύτης πολιτικῆς ἀλλὰ καὶ μεγίστου ἄματος γεωργικῆς προόδου πρέπει νὰ ἀναγραφῇ ἡ, κατὰ τὸ 1910 ἰδρυσις, ἐπὶ τῆς πρώτης Προϋπουργείας Βενιζέλου, Ὑπουργεῖου Γεωργίας, συμπεσούσης καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀνωμόμου Ἑλληνικῆς Βιομηχανικῆς Ἐταιρείας Χημικῶν Προϊόντων καὶ Λιπασμάτων. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ Χημικὰ Λιπάσματα, πλὴν τῆς Κρήτης, ἦτις εἶχεν, ἤδη, εἰσάξει ξενὰ τοιαῦτα, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἦσαν γνωστὰ ἐν Ἑλλάδι, μόνον ἐκ

τῶν συγγραμμάτων καὶ θεωρητικῶν συστάσεων τῶν Ἑλλήνων Γεωπόνων καὶ τῆς χρησιμοποίησεως μικρῶν ποσοτήτων αὐτῶν εἰς ἀγροκῆπια καὶ Γεωργικὰς Σχολὰς διὰ πειραματισμοῦς. Τὸ ἔδαφος, θεωρητικῶς, εἶχεν ἤδη παρασκευασθεῖ ἀλλὰ, πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτῶν εἰς εὐρυτάτην κλίμακα, ἔλειπεν ἡ προαπαιτουμένη βάσις, ἡ ὑπαρξίς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας Χημικῶν Λιπαμάτων. Ἡ ἱστορία τῆς Γεωργίας τῶν πολιτισμένων χωρῶν μᾶς διδάσκει ὅτι παντοῦ καὶ πάντοτε αἱ προόδοι τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν Γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ἐπιχειρήσεων βαίνουν παραλλήλως καὶ συμβαδίζουσιν μετὰ τὰς προόδους τῆς ἐν γένει βιομηχανίας καὶ ἰδιαίτερος μετὰ τὰς γεωργικὰς Βιομηχανίας. Δηλαδή πρέπει νὰ διατηρῆται ἁρμονικὴ σχέσις μεταξύ γεωργίας καὶ βιομηχανίας ἄνευ βιομηχανίας δὲν προοδεύει ἡ Γεωργία. Ἄνευ δὲ γεωργίας ἡ βιομηχανία δύναται νὰ παρουσιάσῃ κοινωνικὰ μειονεκτήματα. Θὰ ἦτο μακρὸν τὸ ἔργον νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1910 μέχρι σήμερον δρᾶσιν τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων. Τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μάθωσι λεπτομερείας, παραπέμπωμεν εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 135, 136 τεύχη τοῦ Οἰκονομικοῦ Ταχυδρόμου Νοεμβρίου τοῦ 1928. Ἐνταῦθα ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι οἱ διακεκομιμένοι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου κ. κ. Τόυφελ καὶ Τσίτσελ τεχνικοὶ σύμβουλοι εἰς τὰς διαπραγματεύσεις διὰ τὴν σύναψιν τῆς Ἑλληνογερμανικῆς Ἐμπορικῆς συμβάσεως, ἐξεφράσθησαν μετὰ θαυμασμοῦ, διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην βιομηχανίαν, δηλώσαντες ὅτι ἡ Γεωμανικὴ Βιομηχανία, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς, δὲν διαθέτει τοιοῦτον μέγα ἔργον. Τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς ἑξῆς βιομηχανικὰς ομάδας καὶ διαφόρους βοηθητικὰς ὑπηρεσίας. α.) Μεταλλευτικὴν διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν λυγνιτορυχείων Ὠρωποῦ, Κύμης καὶ Κορώνης, ἐκ τῶν μεταλλείων παραγωγῆς σιδηροπυρίτου καὶ χαλκοπυρίτου, Κασάνδρας, Ἐρμιόνης, Γαρδικίου καὶ Κύπρου καὶ ὀρυχείων Μήλου διὰ τὴν ἐξόρυξιν ἀργυρούχου ἄμμιου καὶ καολίνης. β.) Τὴν ὁμάδα Χημικῶν προϊόντων καὶ Λιπασμάτων, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἀκολούθων ἑνδεκα ἐργοστασίων. 1) θεϊκοῦ ὀξέως, 2) συμπυκνώσεως αὐτοῦ, 3) νιτρικοῦ καὶ νιτροθεϊκοῦ ὀξέος, 4) ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, 5) ὑπερφωσφορικῶν Λιπασμάτων, 6) ἀναμίκτων Λιπασμάτων, 7) θεϊκοῦ σιδήρου, 8) ἐντομοκτόνων φαρμάκων διὰ φυτὰ, 9) ὑδροφθορίου, 10) περὸσπορίνης, 11) θεϊκοῦ χαλκοῦ. γ.) Τὰς βιομηχανικὰς ομάδας τοῦ ὑελουργίου μετὰ 7 ἐργαστήρια τῶν. δ.) Τὰ Χημικὰ ἐργοστάσια διὰ τὰς διαφόρους ἀναλύσεις. ε.) Ἐκ τῶν δύο μηχανοστασίων συνολικῆς δυνάμεως 1880 ἵππων καὶ ἐκ τοῦ ἐργοστασίου παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως. στ.) Ἐκ τῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων ἐπισκευῶν μετὰ 9 ἐργοστήρια τῶν. ζ.) ἐκ τῶν 5 ὑπηρεσιῶν μεταφορῶν. Περὶ τοὺς 6,000 ἐργάται παρέχουσιν τὰς ὑπηρεσίας τῶν, χωρὶς νὰ ὑπολογισθοῦν οἱ, ἐμμέσως, ἐργαζόμενοι ἐργάται. Αἱ μεταφορικαὶ ἐπιχειρήσεις ὑπολογίζεται ὅτι ἀνέρχονται εἰς τόνους 150,000 ἑτησίως, ἥτοι πρώτας ὕλας μεταφερομέ-

νας δι' Ἑλληνικῶν ἀτμοπλοίων καὶ ἰστιοφόρων καὶ ὅτι ἐξέρχονται περὶ τοὺς 100,000 τόννους ἐτησίως, ἐτοιμῶν προϊόντων μεταφερομένων πάντοτε δι' Ἑλληνικῶν μέσων. Μόνον σιδηροδρομικῶς φορτῶνται ἡμερησίως περὶ τὰ δέκα βαγόνια κατὰ μέσον ὄρον, λιπασμάτων καὶ Χημικῶν προϊόντων. Ἐκατὸν **τόννοι ἡμερησίως** λυγνίτου χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν παραγωγὴν πτωχοῦ ἀερίου, ἧτοι περὶ τοὺς 36000 τόννους ἐτησίως, δηλαδή τὰ 25 0/ο τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς, χρησιμοποιεῖ ἡ βιομηχανία αὕτη διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους βιομηχανικοὺς ὀργανισμοὺς καὶ **καὶ αὐτοῦ τοῦ Κράτους** τὸ ὅποῖον ἐν ᾧ προμηθεύεται περὶ τοὺς 800,000 τόννους ξένου γαιάνθρακος, οὔτε **ἓνα τόννον Ἑλληνικοῦ λυγνίτου χρησιμοποιεῖ.** Ἦδη τὰ Ἑλληνικὰ Λιπάσματα ἤρχισαν νὰ διαδίδωνται, γοργῶς, εἰς Κύπρον, (Κυανῆ, Βίβλος, Κύπρον) Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην, (ἀγροτικὸς Ταχυδρόμος 187 τοῦ 1927) πρὸ πολλοῦ δὲ εἰσήγοντο εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. Κατὰ τὸν ἰσολογισμόν τῆς Ἑταιρίας τοῦ 1927 αὕτη ἐπλήρωσεν εἰς φόρους καὶ δασμοὺς, δραχμὰς . . . . . 6,279,681 εἰς ἐργατικά καὶ μισθοὺς 59,864,221

χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὸν, ἐμμέσως, ἐργαζόμενον κόσμον, τῶν ἐμπορικῶν πρακτόρων καὶ ἐργατῶν μεταφορᾶς, τὴν χρησιμοποίησιν ἐγχωρίων, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὑλῶν, τὴν κατανάλωσιν, κατὰ 25 0/ο τῆς παραγωγῆς Ἑλληνικοῦ λυγνίτου, τὴν κίνησιν Ἑλληνικῶν μεταφορικῶν ὀργάνων κλπ. Τὰ Ἑλληνικὰ Χημικὰ προϊόντα, ὄχι μόνον ἀπέκλεισαν τελείως, τὰ ξένα, ἀλλὰ καὶ ἐξάγονται, ἀθρόως εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς ὑέλου ἐπετεύχθησαν τοιαῦται πρόοδοι ὥστε, ἐντὸς τὸ πολὺν δύο ἐτῶν ἡ Ἑλλάς ὄχι μόνον δὲν θὰ εἰσάγη οὐδὲν ὑάλινον ἀντικείμενον ἀλλὰ θὰ δημιουργήσῃ εὐρύτατον ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον εἰς τὰς γειτονικὰς χώρας. Ἡ κατάστασις τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1927 ἦτο ἡ ἐξῆς:

Ἑνεργητικὸν	δραχ.	286,086,000
Παθητικὸν	»	286,086,000

Τὸ Γεωπονικὸν Τμήμα τῆς Ἑταιρίας, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἐπιτελεῖον διακεκριμένων Γεωπόνων, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ παλαιμάχου ἐπιστήμονος Ἄρ. Μουράτογλου, τέως Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας τῆς Κρήτης, χρησιμεύει ὡς πραγματικὸν Ὑπουργεῖον Γεωργίας, ἐκδίδει δὲ καὶ διανέμει δωρεάν, εἰς δεκάδας χιλιάδων ἀντιτύπων, τὸν Ἀγροτικὸν Ταχυδρόμον, πηγὴν ἐπιστημονικῶν γεωπονικῶν γνώσεων, εἰσδύουσαν μέχρι τῆς τελευταίας καλύβης τοῦ ἀγρότου. Ἴδου ὁ Πίναξ ὅστις παρουσιάζει τὴν ἀπὸ τοῦ 1910 μέχρι τέλους τοῦ 1927 ἐξέλιξιν τῆς εἰς τε τὸ ἐσωτερικὸν καταναλώσεις καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξαγωγῆς τῶν Λιπασμάτων τῆς Ἑταιρίας.

Καταναλωθέντες τόννοι εἰς ἐσωτερικόν	Καταναλωθ. τόν. εἰς ἐξωτερ.
1910	611
1911	2000
1912	2500
	14,000
	13,031
	12.673

1913	3750	19,279
1914	6602	19,275
1927	45000	12.000

ἦτοι ἡ ὀλικὴ παραγωγὴ Λιπασμάτων ἀνῆλθεν εἰς τόννους 57,000. Κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἡ παραγωγὴ αὕτη καὶ κατανάλωσις εἶναι μεγαλειτέρα, κατὰ δὲ τὸ 1929 βεβαιοῦται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δεδομένων πολλῶ ἀνωτέρα. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων μηχανημάτων, λειτουργούντων ἤδη, ἡ παραγωγὴ λιπασμάτων ἐτησίως δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς 150,000 τόννους. Τοιοῦτος, ἐν ὀλιγίστοις, ὁ τεράστιος οὗτος ὄργανισμὸς, ὅστις προῶρισται νὰ καταστῇ, μετὰ τινα ἔτη, ὁ τροφодότης τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ ὅστις ἐσημείωσε νέαν περίοδον ἀναπτύξεως τῆς ἐντατικῆς καλλιιεργείας καὶ σημαντικωτάτας αὐξήσεις τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς, συμπεσοῦσης τῆς γεννήσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, ὅπερ συνέβαλεν εἰς τὴν συστηματικωτέραν ὀργάνωσιν τῶν Γεωργικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν διάδοσιν ἐπιστημονικῶν γεωργικῶν γνώσεων. Ὁ ὄργανισμὸς οὗτος, ὡς παρακατιόντες θέλομεν ἀποδείξει, θέλει συντελέσει τὰ μέγιστα εἰς τὴν ταχύτεραν ἔξοδον τῆς χώρας ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἀδιεξόδου τὸ ὁποῖον πιέζει τόσον βαρῶς καὶ ἀποπνικτικῶς, σήμερον, τὴν Ἐθνικὴν ζωὴν. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰ σήμερον φαινόμενα τῆς ἐν γένει κινήσεως διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ κυκλοφορίαν τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων καὶ τὰ ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν ἀποτελέσματα εἰς αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς καὶ μεταφορὰν τῶν παραγομένων προϊόντων, καὶ τὴν ἱλιγγιδὴ κίνησιν, ἣτις θὰ ἐπέλθῃ μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐτησίᾳ καταναλώσεως τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων εἰς τὸ, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιβεβλημένον ποσὸν τῶν 200,000 τόννων διὰ νὰ προχωρήσωμεν, μετὰ τινα ἔτη, εἰς τοὺς 630,000 τόννους ἦτοι ἀνὰ 100 χιλιόγραμμα κατὰ κάτοικον, ἀντὶ τῶν νῦν 18χιλιογράμμων, καὶ φθάσωμεν εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας διὰ ἐτησίᾳ καταναλώσεως, ὑπερβαίνουσης τὸ ἐν ἑκατομμύριον τόννων, ἦτοι 200 χιλιογράμμων κατὰ κάτοικον, ἀναμιμνησκόμεθα τοὺς προφητικoὺς λόγους, τοῦ ἀειμνήστου Λεοντίου Οἰκονομίδου, ἐνὸς τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἐταιρίας, οὗς ἀπήγγειλεν εἰς διάλεξιν αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐταιρίας τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν. «Ὅταν τὰ Χημικὰ Λιπάσματα λάβουν τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν καταναλώσεως αὐτῶν, εἶπεν οὗτος, ὀλόκληρος ὁ νῦν ἐμπορικὸς στόλος τῆς Ἑλλάδος τὰ νῦν δίκτυα τῶν σιδηροδρόμων καὶ ἀμαξητῶν ὁδῶν, τὰ νῦν μεταγωγικὰ μέσα, αἱ τελωνειακαὶ ἀποθήκαι καὶ περίβολοι καὶ αἱ προκυμαῖαι, τῶν λιμένων τῆς Ἑλλάδος δὲν θὰ ἐπαρκοῦν διὰ τὴν μεταφορὰν καὶ κυκλοφορίαν τῶν Χημικῶν Λιπασμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγῶγων.»

Τετάρτη Περίοδος Γεωργικῆς Πολιτικῆς

Αὕτη εἶναι ἡ, νῦν, ὑπὸ τοῦ κ. Βενιζέλου ἐγκαινιζομένη, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἀπεκρυσταλλώθη εἰς νομοσχέδια ἀφορῶντα εἰς

τὴν ριζικὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας καὶ τῶν διαφορῶν ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένων ὑπηρεσιῶν. Ταύτην θὰ ἐπακολουθήσουν μέτρα δι' ὧν θέλει ἐπιδιαχθῆ ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς. Τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν τοῦ Συνδέσμου τῶν Γεωπόνων, τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Γεωργίας, ἀποτελουμένου ἐξ 150, περίπου, μελῶν, ποσορχομένων, κυρίως, ἀπὸ τῆς τίξεως τῶν Δημοσίων Γεωπονικῶν ὑπαλλήλων, τῶν Γεωργικῶν Σχολῶν, τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων καὶ Συναιτερισμῶν τῶν ἐπιστημόνων Γεωπόνων καὶ, ἐν γένει τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῶν τελευταίων χρόνων τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον δὲ τὴν σφραγίδα τῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος οὕτως τὸ ἔμβλημα εἶναι «Ἀνάπτυξις τῆς Γεωργοκτηνοτροφίας καὶ τῶν συναφῶν ταύταις Γεωργικῶν Βιομηχανιῶν, εἶναι ἡ Σωτηρία τῆς Ἑλλάδος». Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Κυβερητικοῦ προγράμματος τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τῶν ἀναδεδιοργανοθεισομένων ὑπηρεσιῶν, λεπτείων μέτρων, δύναται νὰ συνοψισθῆ εἰς τὰ ἑξῆς: 1) Συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀγροικῶν προσφύγων καὶ ὁρσιτικὴ λύσις τοῦ ἐκκρεμοῦντος ζητήματος τῆς ἰδικτησίας τῆς γῆς. 2) Συμπλήρωσις τῆς λύσεως, τοῦ, ἐν γένει ἀγροτικοῦ ζητήματος. 3) Μείωσις τῆς ἀναλογίας τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ (44 ο|ο ἀντὶ τῆς πρώην 19 ο|ο) 4) Ἐπίσχυσις τῆς Γεωργικῆς πίστεως διὰ τῆς παροχῆς τοῦ 1,600,000 δραχμῶν εἰς τὴν Γεωργίαν διὰ τοῦ, ὁσονούλω, ἰδρυομένου οργανισμοῦ Γεωργικῆς τραπεζῆς αὐτοῦμου, ἢ ὡς παραρτήματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. 5) Ἐπίσχυσις τῆς κτηματικῆς πίστεως δι' ἀπλουστεύσεως τῶν πολυπλοκωτάτων δαπανηρωτάτων καὶ μελητικῶν τύπων, μέχρις ἀπογνώσεως τῶν δεομένων χρημάτων καὶ ἐμπιπτότων εἰς τὰ κινδυνά ταῦτα δίκρανα κτηματιῶν. 6) Ἐντατικοτάτη ἐξάπλωσις καὶ γενίκευσις τῆς χρήσεως Χημικῶν Λιπασμάτων δι' ἐπιτεύξεως τῆς ἐφθηνίας αὐτῶν, διευκολύνσεως τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν διὰ χρημάτων τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς καὶ διὰ προπαγάνδας πρὸς διάδοσιν αὐτῶν. Ἡ, διὰ τὰ Χημικὰ Λιπάσματα ἀτέλεια πρέπει νὰ ἐπεκταθῆ καὶ διὰ τὰς πρώτας ὕλας τὰς ἔξωθεν εἰσαγομένας πρὸς παρασκευὴν καὶ οἰανδήποτε χρησιμοποιήσιν τῶν Ἑλληνικῶν Λιπασμάτων. Ἡ ἀτέλεια θὰ συνέπαγγῃ τὴν ἐκπτώσιν τῶν τιμῶν ὡς καὶ τὴν αἰθέσιν τῆς καταναλώσεώς των, ἥτις πρέπει νὰ ἀνέλθῃ μέχρι διακοσίων χιλιάδων τόννων διὰ τὸ προσεχὲς Γεωργικὸν ἔτος. 7) Ἀποξήρασις καὶ ἀποστράγγισις τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων, διευθέτησις τῆς κοίτης τῶν ποταμῶν καὶ ἐν γένει ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα πρὸς ἀπόδοσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τῶν πλημμυρῶν ἄνω τοῦ 1,500,000 εὐφωρωτάτην γαιῶν. 8) Ἀπαγόρευσις καλλιεργειῶν ὑποκειμένων εἰς καταστροφάς, ἔνεκα πλημμυρῶν καὶ ἀντικατάστασις αὐτῶν δι' ἑαρινῶν σκαλιστικῶν καλλιεργειῶν μετὰ τὰς πλημμύρας ἢ δένδρων κτηνοτροφικῶν καρποφόρων, ἢ μορεοδένδρων διὰ τὴν μεταξωπαραγωγήν. 9) Μετατόπισις, ἐν ἀνάγκῃ, τῶν χωρίων, αἵνα κεῖνται εἰς τὴν πλημμυροπαθῆ ζώνην. 10) Ἐντατικὴ καὶ ἐκτατικὴ σιτοπαραγωγικὴ καλλιέργεια. 11) Χρησιμοποίη-

σις τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων (Λευκοῦ ἄνθρακος ἰδίως εἰς τὰ μέρη ὅπου ἀφθονεῖ οὗτος καὶ εἶναι προχειροτέρα ἢ ἐκμετάλλουσις ὡς π.χ. ἐν Μακεδονίᾳ. Πηγαὶ Βόδα, δύναμις ἄνω τῶν 30,000 ἵππων.) 12) Χρησιμοποίησις τῶν ρεόντων ὑδάτων, μικρᾶς παροχῆς καὶ ἰδίως τῶν φρεατίων ὑδάτων. Ἐπὶ τούτῳ θὰ ληφθῶσι μέτρα διὰ τὴν κατασκευὴν, εἰς κατάλληλα σημεῖα μικρῶν ὑδροφρακτῶν (Barrages) χρησίμων καὶ διὰ τὴν ἄμεσον χρησιμοποίησιν τῶν συλλεγομένων ἐκαστοτε, ὑδάτων ἀλλὰ καὶ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῶν φρεατίων ὑδάτων. Οὐδεμία σταγὼν ὕδατος νὰ πηγαίη εἰς τὴν θάλασσαν. 13) Χρησιμοποίησις τοῦ πλούτου τῶν ὑπογείων ὑδάτων διὰ τῶν Αἰολικῶν ἀντλιῶν τελειοποιουμένου τοῦ συστήματος τῶν 5000 περίπου ἀντλιῶν τοῦ Νομοῦ Λασηθίου τῆς Κρήτης καὶ ἐξαπλουμένης τῆς χρήσεως αὐτῶν εἰς ὅλα τὰ πρόσφορα τῆς Ἑλλάδος μέρη. Περί τῆς χρήσεως καὶ μεγάλης εὐεργετικῆς δυνάμεως τούτων ἔγραψα πραγματείαν δημοσιευθεῖσαν τῷ 1928 εἰς τὸ Ἐλεύθερον Βῆμα τὸν Ἡμερήσιον Τύπον καὶ πολλὰς ἐφημερίδας τῆς Κρήτης. 14) Ἴδρυσις ὅπου δὲν ὑπάρχουν, κατὰ τὸ θανάσιον σύστημα τοῦ αὐτονόμου σταφιδικοῦ ὄργανισμοῦ, αὐτονόμου ὄργανισμῶν καὶ ἰνστιτούτων ἐλαιοπαργωγῆς καὶ ἐλαιουργίας, ἀμπελοουργίας, δενδροκομίας, καπνοκαλλιέργειας καπνοβιομηχανίας κλπ. βιομηχανικῶν δένδρων καὶ προϊόντων, 15) Καλλιέργεια βιομηχανικῶν δένδρων καὶ φυτῶν. (Ἰτέας, λιναρίου, κανάβεως κλπ.) Πολλὰ δεκάδες ἑκατομμυρίων κενῶν σάκκων διὰ λιπάσματα τιμῆντα ὄρυσαν κλπ. εἰσάγονται, ἑτησίως ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς, ἀξίας ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν) μόνον δὲ εἰς τὸ Ἡράκλειον Κρήτης εἰσάγονται ἑτησίως, κατὰ τὴν Ἀγροτικὴν Κρήτην καὶ τὰς βεβαιώσεις τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Ἡρακλείου 300,000 καλαθίων ἀξίας ἄνω τῶν τριῶν ἑκατομμυρίων, διὰ τὰς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν στελλομένας σταφυλάς. 6) Περιορισμὸς τῆς Νομαδικῆς κτηνοτροφίας καὶ ἀνάπτυξις τῆς μονίμου κτηνοτροφίας διὰ τῆς καλλιέργειας κτηνοτροφικῶν χόρτων, βολβῶν καὶ δένδρων. 17) Παραγωγή καὶ φύτευμα πολλῶν ἑκατομμυρίων δενδριλίων ὄπωροφόρων, κτηνοτροφικῶν, σιροτροφικῶν, καὶ δασωδῶν, εἰς ἀγροκήπια τῆς Κυβερνήσεως, γεωργικούς σταθμούς ἰδιωτικά καὶ σχολικά ἀγροκήπια κλπ. 18) Ἐμψύχωσις τῆς δενδροφυτείας καὶ κτηνοτροφίας διὰ πωλήσεως εἰς τοὺς γεωργοὺς τῶν κοινοτικῶν, δημοτικῶν, δημοσίων, μοναστηριακῶν, καὶ ἰδιωτικῶν ἐκτάσεων τῶν μεταξὺ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν καὶ τῶν δασῶν κειμένων, τῶν θαμνωδῶν καὶ πετρωδῶν, ἀκαταλλήλων μὲν καὶ ἀνεπαρκῶν διὰ καλλιέργειαν καταληλοτάτων δὲ διὰ φύτευμα καρποφόρων καὶ κτηνοτροφικῶν δένδρων ἀντεχόντων εἰς τὴν πολύμηνον ξηρασίαν καὶ ριζοβολούντων ἐπὶ τῶν βραχωδῶν καὶ πετρωδῶν ἐκτάσεων. 19) Ἐνίσχυσις τῆς δενδροφυτείας καὶ ἐν γένει καλλιέργειας διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπερτιμήματος φόρου, διὰ τὰς πωλήσεις ἐκτάσεων πρῶην μὲν χέρσων νῦν δὲ δενδροφυτευθειῶν. Ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς γαιοκτῆμονας καλλιέργεια καὶ δενδροφυτεύσεις. 20) Ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς βενζίνης φόρου, τῶν βενζιναρότρων καὶ λοιπῶν διὰ βενζίνης κινουμένων γεωργικῶν ἐργαλείων. 21)

Διάδοσις τελειοτέρων γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων. 22) Ὑποχρέωσις τῶν Δήμων, Κοινοτήτων, Μοναστηρίων καὶ λοιπῶν Νομικῶν προσώπων καὶ ἰδιωτῶν διὰ δενδροστοιχίας καὶ ἀναδασώσεις. 23) Μετατροπή, δυνάμει νόμου, τῶν δι' ἀγροζημίας προστίμων, εἰς ὑποχρεωτικὸν φύτευμα ὄρισμένου ἀριθμοῦ δένδρων ὑπὸ τοῦ ζημιωτοῦ. 24) Ἰδρυσις ἰδιωτικῶν πειραματικῶν ἀγρῶν διὰ τῆς συστηματολοίσεως τῶν προτύπων ἀγροκτημάτων, καλλιεργουμένων ὑπὸ γεωπόνων τοῦ δημοσίου, δαπάνη καὶ, διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐνὸς τουλάχιστον, τμήματος ἐν ἐκάστη γεωργικῇ περιφερείᾳ καὶ δημιουργία προτύπων ὑποδειγματικῶν χωρίων εἰς δεσπόζουσαν θέσιν καὶ ὅπου εἶναι πρόχειρα τὰ μέσα συγκοινωνίας, ἀμοιβαὶ ἠθικαὶ καὶ ὕλικαί εἰς τοὺς ἀποδεικνύοντας τελείαν γεωργικὴν ἐπίδοσιν. 25) Τελειοποιήσις τῆς ἀνωτέρας Γεωργικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῇ ἀνωτάτῃ Γεωπονικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 26) Ἰδρυσις πρᾶκτηρίων πρὸς πώλησιν γεωργικῶν προϊόντων κατὰ τὰ πρότυπα τοιούτων ὀργανώσεων ἐν Σάμῳ, Ζακύνθῳ, Κύμῃ, Νάξῳ, Σύρῳ, Μυτιλήνῃ, Βοιωτίᾳ, Θράκῃ, Μακεδονίᾳ κλπ. 27) Νόμος περὶ ὑποχρεωτικοῦ κλαδεύματος τῶν ἐλατοδένδρων καὶ ὀργάνωσις περιοδουμένων σωμάτων κλαδευτῶν καὶ ἐμβολιαστῶν κλπ. 28) Εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος τῆς πρακτικῆς Γεωργίας, μετὰ στοιχειωδῶν θεωρητικῶν γνώσεων εἰς τὸν στρατόν. 29) Περιορισμὸς καὶ ἐπιβράνδυσις τῆς χειμαρῶδους ῥοῆς τῶν ὑδάτων, ἐκ τῶν ὀρέων καὶ βουνομακρῶν, οὐ μόνον διὰ ἀναδασώσεως τούτων, διὰ δένδρων, ὅπερ ἀπαιτεῖται μακρὸν χρονικὸν διάστημα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς κοπῆς καὶ ἐκρίζωσεως τῶν θάμνων, συμπλήρωσις δὲ τῆς ἀναδασώσεως, διὰ σπορᾶς σπόρων καταλλήλων, ἀγρίων ψυχανθῶν (ἀγριοβίκων λαθουρίων κισσῶν καὶ λοιπῶν ἀναρριχητικῶν φυτῶν) διάδοσις δὲ τοῦ συστήματος τῆς λιπάνσεως τῶν χειμαδιῶν καὶ λοιπῶν χειμερινῶν νομῶν πρὸς ἰσορρόπησιν τῶν θερινῶν πρὸς τὰς χειμερινὰς νομὰς αἰτίνες, τελευταῖαι, ὡς μικροτέρας ἐκτάσεως, ἀδυνατοῦν νὰ θρέψουν τὰ ζῶα δι' ἃ ἐπαρκεῖ ἡ ἐαρινὴ καὶ θερινὴ νομὴ. Τοιαῦτα εἶνε, περίπου, τὰ μέτρα δι' ὧν ἀμέσως μὲν θ' ἀρχίσῃ νὰ αὐξάνῃ ἡ Ἐθνικὴ παραγωγή, προύτιτος δὲ τοῦ χρόνου νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ κατὰκόρυφον αὐτῆς σημεῖον. Τὰ μέτρα ταῦτα δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς, διακεκριμέναις κατηγορίας. Α'.) Εἰς ἐκεῖνα δι' ὧν ἡ αὐξήσις θὰ ἐπιτευχθῇ ἀμέσως καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος Γεωργικοῦ ἔτους, δηλαδή εἰς στιγμὴν καθ' ἣν ἡ χώρα ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀμέσου ἀνακουφίσεως καὶ βοήθειας. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ὑπ' ἀριθ. 4, 5, 6, 8, 10, 11, 20, 21, 26, 27 καὶ 28. Β'.) Εἰς τὰ μέτρα ἐκεῖνα δι' ὧν ἡ ἐπιτυχία θὰ πραγματοποιηθῇ διὰ βαθμιαίας ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε προοιούσης ἐνεργείας καὶ ὧν ἡ ἔξαρμογὴ θὰ ἀπαιτήσῃ μακρότερον σχετικῶς πρὸς τὴν πρώτην κατηγορίαν χρονικὸν διάστημα ἀρχομένη ἀπὸ τοῦδε. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ὑπ' ἀριθμοῦ 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25 καὶ 29. Γ'.) Εἰς τὰ μέτρα τὰ ἀπαιτοῦντα πολὺ χρονικὸν διάστημα ὅπως συντελεσθῶν καὶ ὧν τὰ μεγάλα ἀποτελέσματα, ὑπὸ ἔποψιν ἀποδόσεως, θὰ παρουσιασθῶν εἰς ἀπώτερον μέλλον. Τοιαῦτα εἶνε τὰ

ἐνδεικνύμενα ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 1, 2, 3, 7.

Πρώτη περίοδος αὐξήσεως τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς

Ὡς πρώτιστον πρόβλημα ἔρχεται τὸ ζήτημα τῆς σιταρκείας. Κατὰ τὴν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος ἔκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ αὐτῆς τῷ 1926 ἡ εἰσαγωγή δημοτριακῶν ἐν γένει, ἤρχισεν ἀπὸ τριετίας **μειουμένη**, κατὰ τὸν ἑξῆς πίνακα.

1924	τόννοι	544,573
1925	»	476,268
1926	»	454,460

«Ἐξ ἄλλου ἡ ἐξαγωγή Ἑλληνικῶν προϊόντων, εἰλημμένη ἐκ τῶν Τελωνειακῶν στοιχείων, δεικνύει αὐξησιν, ἔναντι τοῦ 1905, περίπου ἐννεακοσίων πεντήκοντα ἑκατομμυρίων (950,000,000) δραχμῶν, ἀσφαλῶς δὲ ἡ ἀνάπτυξις τελειοποιήσις καὶ διάδοσις πολλῶν ἐκ τῶν προϊόντων ἡμῶν, γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν, σημειώνει ἀνιούσαν γραμμὴν δικαιολογούσαν κάθε ἐλπίδα οὐσιώδους προαγωγῆς τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἡμῶν ἐμπορίου.» Προφανῶς τὰ σπουδαιώτερα ἄρθρα ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἐξαγωγῆς ἀντιπροσωπεύουσι τὸν καπνὸν, τὰς σταφίδας, τὸ ἔλαιον, τὸν οἶνον, τοὺς τάπητας κλπ. Δὲν κατέχω, δυστυχῶς, στατιστικὰς πληροφορίας διὰ τὰ ἔτη 1927—1928, ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄρθρα ταῦτα σημειοῦται αὐξήσις τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν. Πρὸς τούτοις εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ σιτοκαλλιέργεια αὐξάνει κατ' ἔτος διὰ τῆς ἐργασίας τῶν εἰς αὐτὴν ἀσχολουμένων προσφύγων καὶ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν λιπασμάτων. Ἄλλ' ἡ σιτοκαλλιέργεια ὡς καὶ αἱ δενδρώδεις καλλιέργειαι, ὡς ἡ τῆς ἐλαίας, τῶν ἑσπεροειδῶν καὶ ἐν γένει, καρποφόρων δένδρων ἐν οἷς καὶ τῆς ἀμπέλου, ἔχουν, ἀκόμη μέγιστον περιθώριον ἀναπτύξεως νὰ διατρέξουν. Αἱ ἐλαῖαι τῆς Ἑλλάδος οὔτε λιπαίνονται, οὔτε κλαδεύονται, οὔτε τελείως καλλιεροῦνται. Εἰς τὴν Κρήτην, ὁ μέσος ὄρος τῆς ἐτησίως παραγωγῆς ἐκάστου ἐλαιοδένδρου δὲν ὑπερβαίνει, τὰς δύο ἕως δύο ἡμισυ ὀκάδας ἐλαίου. Ἡ νῆσος ἔχει περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια ἐλαιοδένδρων ἐκάστου τῶν ὁποίων τὸ εἰσόδημα δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς 5 ὀκάδας ἐλαίου κατὰ μέσον ὄρον δηλαδὴ νὰ παράγεται ἐτησίως ἔλαιον 50,000,000 πρὸς δραχμὰς κατ' ὀκτὼ

	ἀξίας δραχμῶν	1,000,000,000
ἐν ᾧ ἡδη παράγει ἔλαιον ὀκάδας		
2X10,000,000	20,000,000	400,000,000
πρὸς δραχμὰς	20	
	400,000,000	

ἦτοι δύναται νὰ ἐπέλθῃ αὐξήσις παραγωγῆς δραχ. 600,000,000

Ἐπίσης ἡ παραγωγή πάντων τῶν ὀπωροφόρων δένδρων δύναται νὰ πολλαπλασιασθῇ ἀμέσως κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου, ἀναλογίαν, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως Χημικῶν Λιπασμάτων καὶ τῆς καταπολεμήσεως τῶν φυτοπαθολογικῶν αὐτῶν νόσων αἵτινες ἐλαττώνουν τὴν παραγωγὴν κατὰ

ἐκατοντάδας ἑκατομμυρίων. Προκειμένου περὶ σιτοκαλλιέργειας, ἂν ἐφαρμοσθῶσι πάντα τὰ ὑπὸ τῶν γεωπόνων προτεινόμενα μέτρα, ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς αὐτῶν θὰ ὑπερβῆ, ἀσφαλῶς, τὰ 30—40 οο. Τὰ σπουδαιότερα τῶν μέτρων τούτων εἶναι. Ἡ χρησιμοποίησις Χημικῶν Λιπασμάτων εἰς εὐρυτάτην κλίμακα (ἐν ᾗ ἤδη αὕτη ὑστερεῖ κατὰ πολὺ εἰς τὰς σιτοπαραγωγούς χώρας, τὴν Θεσσαλίαν, Θράκην καὶ Μακεδονίαν) καὶ ἡ γλωρὰ ἕλπανσις. Ἡ κατάργησις τῆς ἀγροναπαύσεως καὶ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ συνεχοῦς καλλιέργειας δημητριακῶν καὶ σκαλιστικῶν φυτῶν, προτιμωμένων τῶν ἀζωτολόγων. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἑσόντων ὑδάτων διὰ τῶν ὑδροφρακτῶν καὶ τῶν ὑπογείων, διὰ τῶν αἰολικῶν ἀντλιῶν, βελτιωμένου τοῦ συστήματος Λασηθίου Κρήτης. Ἡ πρόληψις τῆς καταστροφῆς, ὑπὸ διαφόρων παθήσεων, τῶν ὑπὸ πραγματοποιήσιν ἐσοδειῶν, ἰδίως τῆς ἐκ τῶν ζιζανίων μεγίστης καταστροφῆς. Ἡ ποιότης καὶ ποικιλία τοῦ χρησιμοποιουμένου σπόρου. Ἡ χρησιμοποίησις σιτοκαθαρηστηρίων καὶ ἡ καλλιέργεια ποικιλιῶν σίτου αἱ ὁποῖαι ὠριμάζουσι προῖτως κατὰ 10—15 ἡμέρας καὶ ἀποφεύγουσι οὕτω τὸν κίνδυνον τῆς ξηρασίας τοῦ ἔαρος ἀπὸ 15 Ἀπριλίου—15 Μαΐου ἢ ὁποῖα θεωρεῖται ὡς ἡ περίοδος τῆς κρίσεως τοῦ σίτου ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ κατὰ τὰ τέλη Μαΐου καὶ ἀρχὰς Ἰουνίου θερμοῦ καὶ ἰσχυροῦ ἀνέμου ὁ ὁποῖος προκαλεῖ τὴν καῦσιν τοῦ σίτου (L'echaudage) (ἴδε, περὶ τοῦτου ἐκτενῆ πραγματείαν Ἰασεμίδου ἐν Οἰκονομικῷ Ταχυδρόμῳ τοῦ 1927). Προκειμένου περὶ καπνοῦ ἐπιπροσφύθηται ὅτι εἰς τῶν σπουδαιωτέρων, λόγων δι' οὓς δὲν γίνεται, ἐν Μακεδονίᾳ, χρῆσις Χημικῶν Λιπασμάτων εἶναι τὸ ὅτι οἱ ξένοι ἀγορασταὶ αὐτῶν θεωροῦν τὰ, διὰ Χημικῶν Λιπασμάτων, παραγόμενα, ὡς κατωτέρας ποιότητος καὶ ἀποφεύγουσι νὰ τὰ ἀγοράζουσι. Κατὰ τὴν τελευταίαν περιοδείαν μου, εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Θεσσαλονίκην ὑπέβαλα τὸ ζήτημα εἰς τὸν ἐν Λαμῖᾳ Γεωπόνον ἐπιθεωρητὴν τῆς καπνοκαλλιέργειας ὡς καὶ εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ Νομογεωπόνον κ. Παναγιωτόπουλον. Ἀμφότεροι μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι δὲν εἶνε, πειραματικῶς βεβαιωμένον ὅτι ἡ χρησιμοποίησις Χημ. Λιπασμάτων βλάπτει τὴν ποιότητα τῶν καπνῶν. Ἐγὼ βεβαίω, ἐκ πείρας, ὡς παραγωγὸς καπνῶν καὶ ἐκ τῆς πείρας τοῦ ἀδελφοῦ μου γεωπόνου Ἰωάννου Φούμη, τῶς Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Γεωργικῆς ὑπηρεσίας Κρήτης καὶ Γεωπόνου τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως, καλλιεργητοῦ δὲ καπνῶν, ὅτι τὰ Χημικὰ Λιπάσματα ἀυξάνουσι τὴν ποσότητα τοῦ καπνοῦ· ὅσον ἀφορᾷ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ὅταν γίνῃ κατάλληλος χρῆσις τῶν Λιπασμάτων. Ἦδη, ὁ ἐν Χανίοις ἐπὶ τοῦ Ἐποικισμοῦ Γεωπόνος καταγίνεται εἰς πειράματα καπνοκαλλιέργειας διὰ Χημ. Λιπασμάτων. Ὡς γνωστὸν διὰ τὴν καπνοκαλλιέργειαν γίνεται χρῆσις τοῦ ἰσορροπημένου λιπάσματος 6.8.8. ἧτοι τοῦ περιέχοντος 6 μονάδα ἀζώτου 8 ὑπερφωσφορικῆς καὶ 8 καλίου ἐπὶ τοῖς οο. Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ τύπου τούτου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν τύπων, ὧν οἱ κυριώτεροι εἶνε οἱ τύποι 4.10.10 4.10.5 7.7.3, 4.12.3, 0.12.6 0.16,0, ὀφείλονται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γεωπονικὴν ἐπιστήμην πρὸς τιμὴν τῆς, τούτους δὲ ἐμμήθησαν καὶ αἱ ξένοι βιο-

μηχανία Χημ. Λιπασμάτων. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ τύπος 6.8.8 τοῦ Ἑλληνικοῦ Λιπάσματος περιέχει 5 μανάδας ἀμμωνιακοῦ ἀζώτου 1 νιτρικοῦ ἀζώτου = 6 καὶ 8 θειικοῦ καλλίου, ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ ξένου λιπάσματος συνήθως, περιέχει 6 ἀμμωνιακοῦ ἀζώτου καὶ 8 γλωριούχου καλλίου, ἀντὶ θειικοῦ τοιοῦτου, τοῦτο δέσινε καταστρεπτικὸν διὰ τὰ καπνὰ θεωρεῖται δ' ἐπιβλαβὲς καὶ διὰ τὰ ἀμπέλους. Ἴσως ἡ γνώμη τοῦ ὅτι τὰ Χημ. Λιπάσματα βλάπτουν τὴν ποιότητα τῶν καπνῶν, προέρχεται ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως γλωριούχου, ἀντὶ θειικοῦ καλλίου. Ἐχῶ ὑπ' ὄψει τὴν ὑπ' ἀριθ. 1814)1019 τῆς 2 Σεπτεμβρίου 1927 ἔκθεσιν τοῦ ἀναπληροῦντος τὸν Προϊστάμενον τοῦ Ἐποικισμοῦ, διακεκριμένου Γεωπόνου κ. Ἰωάννου Χατζιδάκι, πρὸς τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ Ἐποικισμοῦ Κρήτης ἀφορῶσαν εἰς τὴν καπνοκαλλιέργειαν ἐν τῷ Νομῷ Χανίων. Παραθέτω τὰ ἐξῆς οὐσιωδέστερα αὐτῆς.

ἔτη	Καλλιεργηταὶ	Καλλιεργηθεῖσα ἔκτασις εἰς στρέμματα	Παραχθεῖσα ποσότης
1923	154	540	25,757
1924	520	4187	155,642
1925	1252	11427	502,620
1926	441	2807	102,812
1927	670	4662	215,000

Ἐπιτευχθεῖσαι τιμαὶ 20-40 δραχ. καθαραὶ, κατ' ὄκταν. Διαφορὰ τιμῆς κατὰ ποιότητα, 2-5 κατ' ὄκταν. Πωλεῖται μαζευμένος ἀνευ ἐπεξεργασίας (πασάλια). Καλλιεργηταὶ δι' ἐργατῶν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη 100. Ἦδη μόλις 10. Ἡ λοιπὴ καλλιέργεια γίνεταί τὴν ὁρὰν ὑπὸ τῶν προσφύγων διὰ τῆς πατριαρχικῆς καλλιέργειας. — Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη Λατῖναι καλλιέργειας διὰ ξένων χειρῶν κατὰ στρέμμα δραχ. 2000. Δι' ὅσους ἐκαλλιέργησαν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν δραχ. 1200.—1400. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κυμαίνονται μεταξὺ 1000-1500 δραχμῶν. Κατὰ μέσον ὄρον στρεμματικὴ παραγωγή ὀκτάδες. 42

Καπνοκαλλιεργητικὰ δάνεια ὑπηρεσίας ἐποικισμοῦ

1925 εἰς τοὺς πρόσφυγας δραχμαὶ 761.000

1927 Ἐθνικῆς Τραπέης » 214.150

Ἐποθέματα καπνοῦ

1924 ὀκτάδες 14.000

1925 » 205.000

1926 » 70.000

Προσφεθεῖσα τιμὴ, κατ' ὄκταν, νέας ἐσοδείας δραχ. 35—40. Παλαιὰ 33—38 Πλὴν τῶν Ἐταιριῶν Ἀμερικο-Ταμπάκο-Κόμπανυ ἠτις ἀγοράζει τὰ 700)ο περίπου τῆς ὅλης παραγωγῆς, ἀγοράζουν καπνὰ καὶ ἡ Ἐρμὰν Σπίρερ καὶ Κλέν Ταμπάκο Κόμπανυ. Οὐδεὶς καπνοβιομηχανικὸς οἶκος τοῦ ἐσωτερικοῦ ἠγόρασε. Συνιστᾶται ἐκθύμως ἡ παροχὴ καπνοκαλλιεργητικῶν δανείων. Συνιστᾶται ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος κατὰ πόσον τὰ χημικὰ λιπάσματα πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν καπνοκαλλιεργητῶν. Τὰ παρατηρηθέντα ἐλαττώματα, ἤτοι μικροτέραν ποιό-

τητα καὶ θουμμάτισμα, κατὰ τὴν συσκευασίαν. ἀποδίδει *εἰς τὴν μὴ ἀνάλογον λίπανον διὰ τῶν καταλλήλων χημικῶν στοιχείων*. Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῷτο εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ λυθῇ ὀριστικῶς διὰ πειραμάτων τῆς Γεωπονικῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν θεόντων ὑδάτων, εἰς τρόπον ὥστε οὐδὲ σταγὼν νὰ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς καὶ τῶν ὑπογείων ὑδάτων δι' αἰολικῶν ἀντλιῶν, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἀπὸ τοῦδε τετρατιζομένη μέχρι τῆς τρίτης περιόδου. Ἐπίσης ἡ ἴδρυσις καὶ συμπλήρωσις τῶν διαφόρων ἰνστιτούτων καὶ αὐτονόμων ὀργανισμῶν, ἡ καλλιέργεια διαφόρων βιομηχανικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν δένδρων καὶ φυτῶν, ἡ κατάργησις τῆς νομαδικῆς κτηνοτροφίας. Ἄλλ' ἰδίως τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἐντείνῃ τὰς προσπάθειάς του ἀμέσως καὶ ἀδιαπτώτως εἰς τὴν διακρατικῶν μέσων καὶ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας παραγωγὴν ἑκατομμυρίων δενδρῶν, καρποφόρων κτηνοτροφικῶν σητοτροφικῶν καὶ δασικῶν καὶ δωρῶν διανομὴν αὐτῶν. Ἡ Ἑλλάς, προδόντος τοῦ χρόνου, πρέπει νὰ καλυφθῇ ἀπὸ τὸ πράσινον ἀπὸ τῶν πεδιάδων μέχρι τῆς ζωῆς τῶν ὀρέων ὅπου, παύει ἡ ζωὴ τοῦ δένδρου.

ΙΣΤ'.

Τρίτη περίοδος ἀξήσεως τῆς Ἐθνικῆς παραγωγῆς

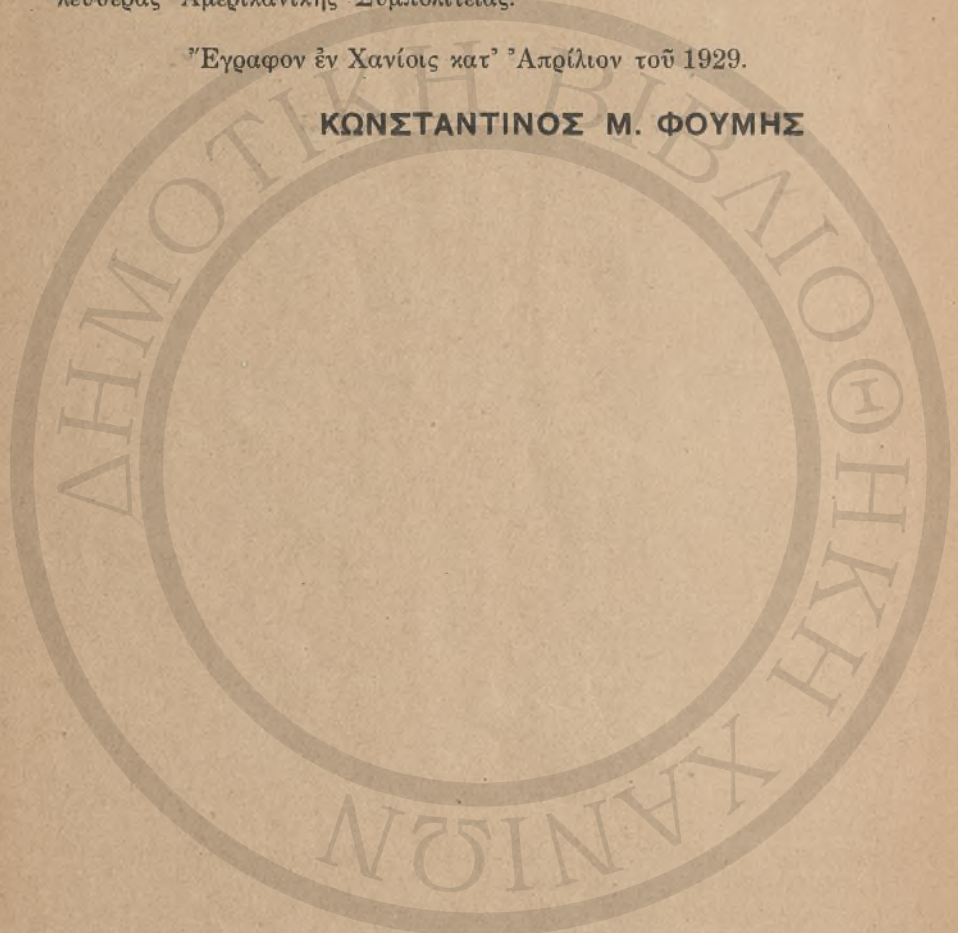
Εἰς τὴν περίοδον ταύτην ἀνάγονται: ἡ κατασκευὴ καὶ συμπλήρωσις τῶν ἀντιπλημμυρικῶν τῆς ἀποστραγγίσεως καὶ ἀποξηράνσεως, ἔργων ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος μὲν, ἰδίᾳ δὲ τῶν νῦν ἀρξαμένων ἐν Μακεδονίᾳ, ἡ διὰ τῆς ἀποκτιήσεως ἑκατομμυρίων στρεμμάτων εὐφορωτάτης γῆς συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, καὶ τῆς, ἐν γένει, λύσεως τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος, καὶ ἡ ἐκ τούτων, μείωσις τῆς νῦν ἀναλογίας μεταξὺ τοῦ ἀστικοῦ καὶ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ἡ αὐτάρκεια τῆς χώρας.

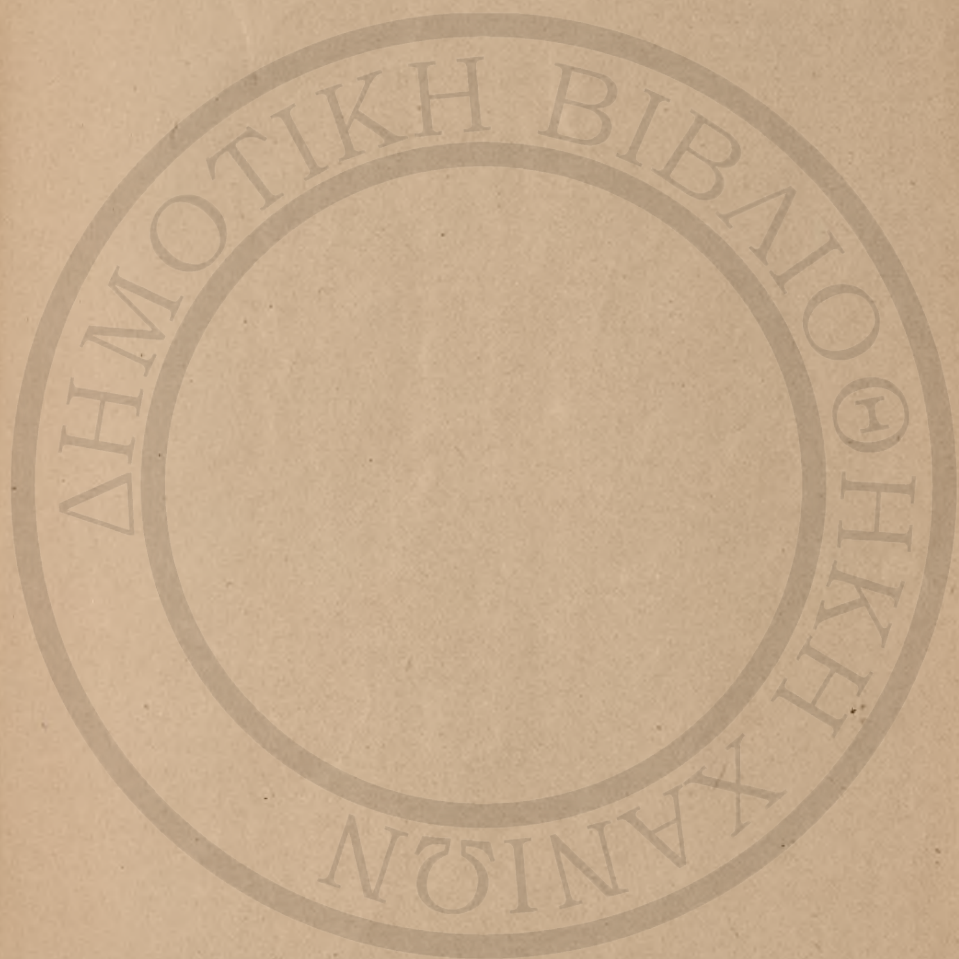
Ὡς κορονίς πάντων τούτων θὰ ἐπιτεθῇ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὑδραυλικῶν δυνάμεων τῆς χώρας διὰ τὸν φωτισμὸν καὶ συγκοινωνίαν ὡς καὶ διὰ τὴν ἠλεκτροκίνησιν, πρὸς ἔξυπνῆσιν τοῦ ἔργου τῆς μελλούσης μεγαλοβιομηχανίας, δι' ἧς ἡ Ἑλλάς θὰ καταστῇ αὐτάρκης καὶ πρὸς ἄμυναν τῆς χώρας διὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἀναγκασιούσων ὑλῶν πρὸς κατασκευὴν ἐκρηκτικῶν εἰδῶν καὶ τηλεβόλων, ἀεροπλάνων αὐτοκινήτων καὶ οἰοδηῖποτε ἄλλον εἶδους μηχανημάτων. Ἡ ἡλικία μου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἐλπίζω ὅπως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἴδω τὴν ἀκμὴν ταύτην τῆς ἀγαπητῆς μου πατρίδος. Διὰ τῶν ὀμμάτων, ὅμως, τῆς φαντασίας μου ὀροματίζομαι μίαν μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν Ἑλλάδα οἰκονομικῶς ἀμύζουσαν, εὐδαίμονα καὶ σημασιφόρον ἀληθινοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ δι' οὗ κοί πάλιν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος κρατοῦν, ὑψηλά, τὴν δίδα τοῦ ἀθανάτου πνεύματός του, θὰ ρίψῃ τὰς ἀκτίνας του καὶ θὰ φωτίσῃ ὅλην τὴν Βαλκανικὴν καὶ Ἀσιατικὴν Χερσόνησον αἴτινες, φύσει, ἀποτελοῦν ἓνα ἐνιαῖον οἰκονομικὸν καὶ πολιτικὸν ὄργανισμὸν, διὰ τῆς εἰρηρικῆς δ' ἐπιλύσεως πασῶν τῶν νῦν διαφορῶν μεταξὺ τῶν γει-

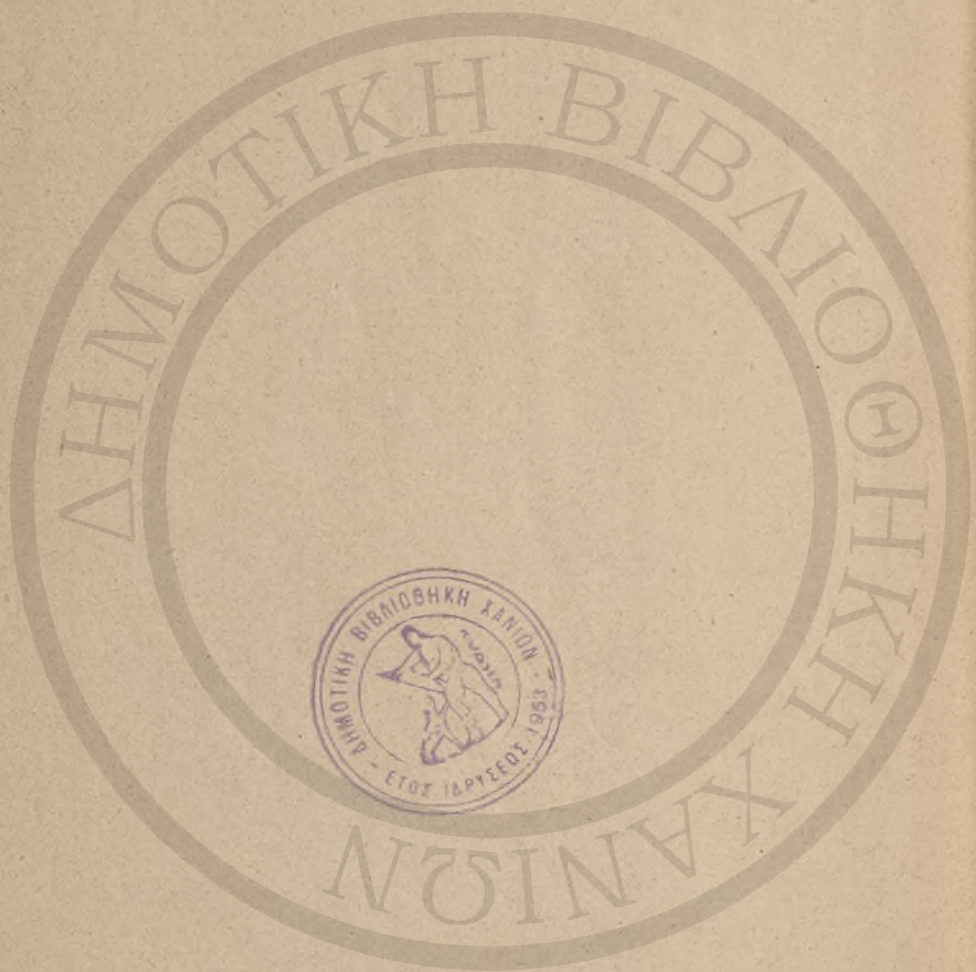
τόνων, κοινήν τὴν τύχην σχόντων Ἐθνῶν, καὶ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν διὰ συμφώνων φιλίας καὶ ἀσφαλείας, θὰ δώσῃ τὸ παράδειγμα ὅπως ὅλη ἡ Εὐρώπη, διὰ βαθμιαίας ἐξελίξεως, μεταβληθῆ εἰς μίαν Μεγάλην Εὐρωπαϊκὴν Ὁμοσπονδίαν κατὰ τὸ πρῶτον τύπον τῆς, πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρωτοπορησάσης, εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν τοῦτον, μεγάλης καὶ φιλελευθέρως Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας.

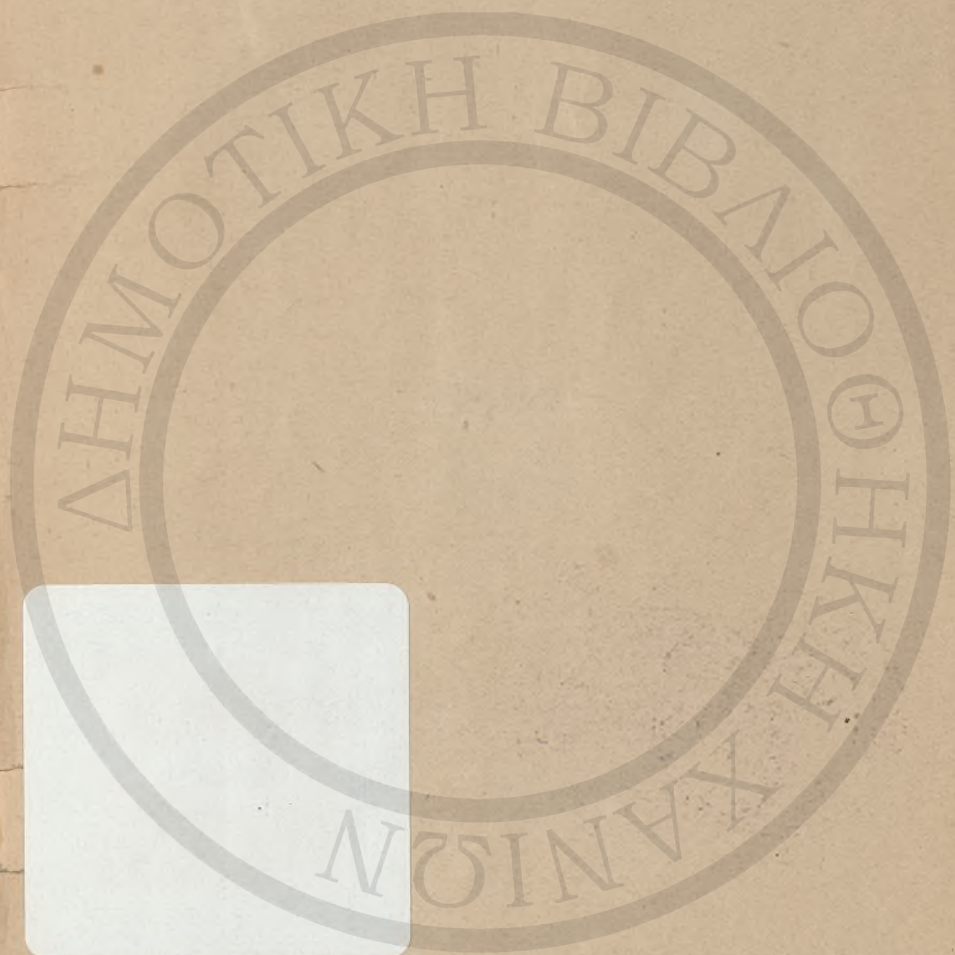
Ἔγραφο ἐν Χανίοις κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1929.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΦΟΥΜΗΣ

4/10

